

Episcopul
† VASILE (FLUERAȘ)
(30 DEC. 1948 - 8 OCT. 2021)

† ANDREI

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

**Episcopul cel duhovnicesc,
liniștit și blând,
de un an de zile ne însoțește din
eternitate**

Episcopul Vasile Flueraș era, cu prezența lui tonifiantă, atât de drag sufletului nostru. El, după spusa lui Aron Cotruș, se dăruie mereu, oricând și orișicărui. Și lucrul acesta îl făcea mereu, de zeci de ani.

În căsuța de pe strada Lingurarilor, alături de mămica lui Rozalia, le era gazdă și celor ce veneau cu sufletul plin de bucurie și celor ce veneau cu multe lor necazuri. Era limanul tuturor. Plecau de la el cu sufletul mângâiat și întărit. Își lua apoi gentuța și era prezent în toate casele unde era nevoie de el, nu numai în cartierul Mănăstur, ci în tot orașul Cluj.

Eu l-am cunoscut pe când eram tânăr inginer în Cluj, iar el era deja student la teologie. De pe atunci era implicat în această misiune de a-i ajuta pe cei ce au nevoie de un suflet cald. Și nu pot uita că, deși era riscant pe atunci, câteva suflete evlavioase care aveau mașină de scris, îl ajutau să multiplice literatură religioasă.

A fost hirotonit de către Arhiepiscopul Teofil și a făcut multă misiune. Preot celib fiind, după Revoluție s-a călugărit și a ajuns Starețul Mănăstirii Nicula. Cu sufletul lui cald a făcut mulțime de ucenici. Nu-mi pot socoti un merit faptul că i-am fost naș de călugărie, pe atunci fiind episcop tânăr, iar slujba tunderii în monahism a făcut-o Preasfințitul Irineu. Mănăstirea de metanie a fost cea a Sfântului Ioan Botezătorul de la Alba Iulia, unde era stareț părintele Ioan Cojan, un apropiat al dânsului.

Așa cum spuneam, nu a rămas în Arhiepiscopia Alba Iuliei, ci a ajuns stareț la Nicula și Exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Clujului. Mitropolitul Bartolomeu l-a chemat la slujirea de episcop, lucru pe care l-a împlinit cu toată dăruirea, făcându-se tuturor toate. Poate că efortul mare pe care l-a făcut l-a și dus la accidentul cerebral care i-a provocat trecerea în eternitate.

Nu se cruța pe sine. Și înainte de a deveni episcop, și după, le-a fost la mulțime de oameni duhovnic. Îi ajuta duhovnicește și, cât putea, chiar și material. Iar legătura cu oamenii apropiați Bisericii, inclusiv din străinătate, o păstra cu sfințenie.

Trebuie să mărturisim că ne lipsește și în virtutea dragostei ce i-o purtăm am organizat pe data de 6 octombrie 2022 un simpozion comemorativ la Muzeul Arhiepiscopiei, iar apoi un parastas solemn, în data de 8 octombrie 2022.

Dumnezeu să-i dea bucuria pe care o merită, dimpreună cu îngerii Săi!

**Pelerinajul bucuriei și al
dărnicii**
**Despre Preasfințitul Vasile, la un an
de la plecarea sa în eternitate**

Ta slujba înmormântării Preasfințitului Vasile, în necrolog, pomeneam despre cele mai evidente calități ale sale. Dintre acestea, două, cu absolută siguranță, au mers deodată cu Preasfinția Sa în viață, dar au trecut în și au rămas și după moarte. Este vorba despre bucurie și dărnicie. Orice întâlnire cu dânsul în viață reprezenta o dovadă evidentă și imediată despre bucurie și despre dărnicie. Și lucrul acesta se întâmpla natural, pentru că el însuși era bucurie și răspândea bucurie, pentru că el însuși era depozit de generozitate și împărștia bunătate peste tot. Testul maxim pentru firescul și consecvența comportamentului său a fost perioada de suferință, care l-a vădit și l-a validat în ceea ce a fost toată viața – părinte al bucuriei și al dărnicii. Și-a asumat modelul evanghelic de dăruire și el însuși și-a construit viața ca o permanentă liturghie, în care „aducea” mult bine și multe daruri minunate cu prezența sa peste tot și „se aducea” pe sine, mai ales, în gesturi largi de inimă mare, fără să obosească, fără să renunțe, fără să se plângă; „primea” suferințele și durerile celor mulți, le făcea loc în inima sa și le transforma în rugăciuni prelungite și intense, în care să-i cuprindă pe cei mulți, cu ale lor poveri și neliniști; și, în cele din urmă, „se împărțea” și nu se împușina, pentru că așa e cu dragostea, cu cât dai, cu atât e mai multă și mai mare. A iubit și a fost iubit, iubește și acum, pentru că totul este despre prezent, și este iubit atât de mult și acum.

La un an de la plecarea sa în veșnicie, ceea ce rămâne în urmă, și după moarte, îl confirmă în ceea ce a fost în viață. Și evidențiez încă o dată, mai ales, bucuria și dărnicia. Le simți pe amândouă

apropiindu-te de mormântul său, unde permanent afli o măsuță cu multe daruri: dulciuri, ciocolată, bomboane, prăjituri și alte bunătăți. Te poți servi din ele și, dintr-o dată de umpli de bucurie, pentru că ai impresia, ba chiar aievea se întâmplă aidoma cu clipele când te întâlneai cu dânsul în viață. Mereu avea să îți ofere ceva, de cea mai bună calitate, niciodată nu se termina, și, deodată cu ce primeai, te simțai cuprins de multă bucurie. Pentru că la Preasfinția sa cele două, mărinimia și bucuria, mergeau mereu împreună. De aceea afirmam că și după moarte ești pătaș aceleiași experiențe atunci când te apropii de locul său de odihnă. Bunătățile care te așteaptă te fac să te simți bine, să te bucuri, să îți prelungești șederea într-un spațiu care își schimbă profilul, devine primitor, și te face să nu îți mai fie atât de teamă de moarte și nici să nu îți mai fie atât de dor de dânsul. Pentru că, dincolo de orice exercițiu de imaginație, te poți bucura de o prezență caldă, plină de pace, încălzită de bucurie și te simți cuprins din toate părțile de zâmbetul frumos al Preasfințitului, dar și de brațele-i mari, rotunjite de drag și de dragoste, capabile să îmbrățișeze mult, pe toți ca pe unul singur, fiecare cu rostul și cu locul său. Fără invidii, fără ierarhii, fără concurențe, fără răutăți, fără excepții, fără întreruperi, și te obligă la o astfel de înțelegere. Mulți sunt cei care simt lucrul acesta și se bucură să pozească acolo jos, în criptă, „la Preasfințitul”. Și, odihnindu-te la marginea lespezii sale de mormânt, te încarci, te lași îmbrățișat și mângâiat, dar și devii mai bun, pentru că îi simți bunătatea celui care te însoțește și din moarte pe tine cel încă în viață, ca să devii mai viu, să fii mai bucuros și să te faci mai generos.

Tot ceea ce am afirmat până acum se desfășoară sub chipul unui pelerinaj, ca odinioară la mormintele Părinților mari ai Bisericii. Însă aici pelerinajul ia chipul acesta specific al bucuriei și al generozității, după icoana celui pe care îl cauți. De la mic la mare, de la cel de jos la cel educat, de la cel cu o poziție simplă la cel pe scară înaltă, mulți dintre cei care l-au cunoscut pe Preasfințitul Vasile pot da mărturie în acest sens. La mormântul Preasfințitului, într-un mod tainic, te simți ascultat fără să fii judecat, te simți mângâiat, te simți încurajat, te simți iubit și, mai ales, te simți ajutat, poate chiar mai mult decât

o făcea fiind în viață. Pentru că așa se întâmplă cu oamenii lui Dumnezeu, după ce pleacă din această lume, pot să ajute chiar mai mult decât o făceau înainte.

La un an de la înveșnicire, putem spune limpede acest lucru, prezența noastră la mormântul său devine un pelerinaj în care beneficiem și, mai ales, ne inițiem într-ale bucuriei și ale dărniceii. Primim bucurie și învățăm să dăruim bucurie, suntem surprinși cu daruri și învățăm să dăruim. Bucurie din bucurie, dar din dar și, amândouă luate împreună, au gust și miros de rai. Pentru că asta făcea Preasfințitul Vasile, ne oferea savoare și mireasmă de rai, și pe amândouă le împărțea cu mărinimie, ca să ne placă și să ne dorim raiul. Ne e dor de dânsul, ne gândim la dânsul, poposim lângă mormântul său și ne lăsăm mângâiați de prezența sa tainică și suavă.

*Dumnezeu să-l odihnească pe Părintele nostru Episcop Vasile,
în bucurie și cu dărnicie!*

Cu dor și recunoștință,
† **BENEDICT Bistrițeanul**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

Cluj-Napoca, 3 octombrie 2022

**Expoziția „Arhiepiscopia
Ortodoxă a Vadului, Feleacului
și Clujului – sub cupola
Centenarului (1921-2021).
Biserica - Puncte - Comunitate”**

 rhipescopia Clujului, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, propune expoziția outdoor „Arhiepiscopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului – sub cupola Centenarului (1921-2021). Biserica - Punct - Comunitate”, ce poate fi vizitată în perioada 1-30 octombrie 2022, în mod gratuit, la „Tunelul Timpului” aflat pe Bulevardul Eroilor din Cluj-Napoca.

Expoziția este derulată de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în colaborare cu Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române, filiala Cluj-Napoca și cu Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, în contextul în care Eparhia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului a aniversat, de curând, un secol de la reînființarea ei, respectiv 100 de ani de la instalarea întru Episcop a lui Nicolae Ivan la Biserica din Deal.

Prin intermediul expoziției aniversare am căutat să punem în valoare rolul major pe care Eparhia clujeană l-a jucat de-a lungul timpului în viața culturală și spirituală a românilor. Unirea Transilvaniei cu România, la 1 Decembrie 1918, a deschis noi perspective pentru românii din provincie, dar și pentru situația Bisericii Ortodoxe în general și din orașul Cluj, în special. Aceste transformări multiple, care au survenit în viața comunității, au fost foarte vizibile, iar în reușita lor Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului, reînființată în 1921 pe temelile vechilor Eparhii ștefanieni de la Feleac și Vad, și condusă de vrednicul de pomenire episcop Nicolae Ivan, a deținut un rol definitoriu. Datorită priceperii primului ei episcop s-au deschis școli, biserici, mănăstiri, fundații, s-au publicat cărți și reviste, reușindu-se astfel consolidarea unor strânse relații cu cele mai importante instituții emblemă ale țării: Casa Regală, Academia Română, Guvernul, Universitatea etc.

Expoziția își propune să prezinte publicului diverse aspecte din viața Ortodoxiei de pe meleaguri transilvănene, comori culturale, slujitori vrednici la altar, biserici de tradiție, dar și proiecte importante grație cărora Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului a construit punți trainice

în comunitatea locală și națională deopotrivă.

De asemenea, cele 40 de plănșe expuse evidențiază importanța patrimoniului cultural al Eparhiei, activitatea misionară derulată în timp datorită implicării unor nume consacrate din viața bisericii și a mediului universitar-academic, care reprezintă și astăzi repere morale și spirituale pentru viața creștină de pretutindeni.

Nu în ultimul rând, în planșe pot fi surprinse aspecte privitoare la momentele importante din viața Eparhiei, dar și cronologia, biografia și activitatea misionar-pastorală, culturală, social-filantropică și ecumenică a ierarhilor care au condus destinele Eparhiei Clujului în cei 100 de ani de la reînvierea ei.

Biroul de presă al Arhiepiscopiei Clujului

† BENEDICT Bistrițeanul

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei

Vadului, Feleacului și Clujului

Regele Solomon,
înțeleptul lui Dumnezeu

În cazul tatălui său, biografia Regelui Solomon ne indică o cale comună, cu fapte luminoase, dar și gesturi și acțiuni reprobabile, un tablou amestecat cu lumini și umbre, în culori diferite, ba chiar în opoziție. În consecință, avem de-a face cu o spiritualitate neuniformă și discontinuă. Și totuși sunt elemente care ies în lumină, devin evidente în viața lui, dar și indicative și de referință în viața spirituală, în general. Lui Solomon îi este asociată înțelepciunea, care devine proverbială, nota cea mai specifică cu referire la personalitatea sa.

Biografia sa este cuprinsă, în cea mai mare parte, în Cartea a treia a Regilor. Pornim de la etimologia numelui, Solomon, care înseamnă „pașnic”, sau după numele său alternativ Iedida, „iubit de Domnul”, este cel de-al doilea fiu al Regelui David, cu Batșeba, și urmașul său la tron pentru o perioadă de 40 de ani. O conspirație a fratelui său Adonia i-a pus în pericol tronul. De aceea și pedeapsa a fost capitală, atât Adonia, cât și generalul Ioab, au fost pedepsiți cu moartea.

Solomon este un scriitor prolific, un poet, dar și un om de știință. De numele său se leagă trei cărți de înțelepciune ale Vechiului Testament, potrivit specialiștilor, corelate cu trei perioade ale vieții sale:

„Cântarea cântărilor”, la tinerețe, laudând dragostea frumoasă dintre bărbat și femeie, ca metaforă pentru dragostea dintre om și Dumnezeu; „Pildele lui Solomon”, la maturitate, cu nenumărate sfaturi practice înțelepte, multe dintre ele cu valoare de maximă; și „Cântarea cântărilor”, la bătrânețe, cu o vădită nostalgie, arătând că nimic nu are stabilitate aici jos, atunci când stă în fața veșniciei lui Dumnezeu. Pentru amestecul său cu neamuri străine și închinarea la dumnezei falși, cade din grațiile lui Dumnezeu, iar sfârșitul său va fi unul întunecat.

Voi evidenția în continuarea două elemente definitorii din biografia sa cu valoare de simbol pentru viața duhovnicească. În primul rând, **Solomon este ctitor al marelui templu din Ierusalim**, dorință pe care Dumnezeu i-o refuze tatălui său David. Prin prisma prieteniei bune pe care tatăl său a avut-o cu Hiram, Regele Sidonului, Solomon îi cere acestuia ajutorul pentru a construi marelui templu – să îi trimită cedrii și chiparoși, esențele de lemn cele mai rezistente, dar și meșteri pricepuți. În schimb, acesta se angajează la plată și la susținerea acestora cu hrana necesară. Relația dintre cei doi se va dovedi nu una uniformă și ușoară. Pe lângă meșterii străini, Solomon mai dispune de un număr de 30 de mii de lucrători din teritoriile cucerite pe care-i trimite în Liban cu schimbul, dar și 70 de mii de purtători de poveri și 80 de mii de tăietori în piatră. Cartea a treia a Regilor, capitolul 6, ne indică în detaliu lucrarea de zidire a Templului, arhitectura și materialele folosite.

La sfârșitul ctitoriei, Solomon I se adresează lui Dumnezeu în rugăciune, într-o stare de tensiune (3 Regi 8), de vreme ce pentru prima dată în istorie I se zidește o casă fixă și grandioasă lui Dumnezeu, Celui care fusese până acum itinerant și deodată călător cu poporul. Era nu doar o realizare nouă, una dintre cele șapte minuni ale lumii, ci, mai ales, o schimbare de paradigmă. Nu cumva demersul său încerca o „sechestrare” a lui Dumnezeu într-un templu făcut de mâini omenești, fie el și grandios? Dumnezeu îi răspunde provocării sale și-i asigură că „numele Său va fi acolo” (3 Regi, 8, 29), iar potrivit tradiției biblice vechi, numele indică prezența. Această rugăciune (3 Regi, 8, 22-30) se și rostește, în tradiția noastră liturgică, la începutul slujbei de sfințire a bisericii. Templul va genera un ritual fastuos și exact, care se va dezvolta ulterior tot mai mult. Riscul atunci, ca și acum, era mare, de vreme ce omul putea/ poate să încerce să-l „confiște” și să-l „mărginească” pe Dumnezeu între ziduri și să-l „asigure” prin apelul la un ritualism strict și, pe alocuri, arid, uitând că Dumnezeu este și itinerant și spontan, dorind să ne însoțească și să se întovărească cu noi pe drumul vieții în ritmul ei cotidian.

Pericolul evocat aici a fost indicat de Însuși Domnul, denunțând corupția care însoțea viața cultică în jurul Templului, dar și extinzând ideea de „casă” către propriul Său trup (Ioan 2, 19), iar ulterior, Apostolii, pe lângă imagine a Bisericii, către trupul omului, templu al Dumnezeului cel viu (Evrei 9, 11; 1 Corinteni 3, 16). Pe lângă semnificația materială imediată, se indică în toate aceste situații, componenta sa spirituală și personală. Vom face în acest moment o subliniere de natură spirituală – Solomon îi zidește lui Dumnezeu temple, comunitățile creștine biserici, însă niciodată fără să se considere împreună biserica dinlăuntrul nostru, care ea însăși este locul cel mai iubit în care lui Dumnezeu îi place să se odihnească.

Cea de-a doua idee majoră în biografia lui Solomon se referă la **darul înțelepciunii primit de la Dumnezeu**, care stă la baza zidirii templului și a conducerii regatului. Nu este vorba de o simplă abilitate umană pe care o numim inteligență, ci de înțelepciunea care stă la tronul lui Dumnezeu. Tot din cartea a treia a Regilor aflăm că Dumnezeu îi apare în vis pe înălțimea Ghibeon tânărului rege „care iubea pe Domnul, și se purta după legea tatălui său” (3 Regi 3, 3), zicându-i că are posibilitatea de a-l cere un dar (temă prezentă frecvent în literatură). Fiind conștient de tinerețea sa și de lipsa de experiență, i-a cerut lui Dumnezeu „o minte pricepută”, o inimă ascultătoare, și capacitatea de a discerne, de a cumpăni binele (3 Regi 3, 9). Însăși cererea dă dovadă de o prezență a înțelepciunii, de vreme ce nu alege alte posibile dorințe corespunzătoare vârstei. Simțindu-și vocația de a conduce, cere, mai întâi, disponibilitatea de a asculta, așa cum era firesc, urmată de darul discernământului. Dumnezeu Însuși este impresionat de alegerea lui și îi oferă pricepere și cunoștințe vaste, mai mult decât la toți contemporanii săi. A scris în peste trei mii de proverbe și o mie cinci cântări (3 Regi 5, 12) despre natură, despre animale, despre păsări, despre om, lucruri înțelepte, încât mulți au dorit să-l întâlnească și să-l verifice, cum este cazul Reginei din Saba. Pentru cel înțelept totul este important, nimic inutil, nimic fără semnificație. Mîntea ascultătoare și capacitatea de discernământ l-au făcut pe Mântuitorul Însuși să-l pomenească, vorbind despre Sine: „Înaintea voastră stă unul mai mare decât Solomon și voi nu vreți să-L ascultați” (Matei 12, 42). De fapt, Solomon preînchipuie Logosul întrupat, înțelepciunea personificată, care și-a făcut casă pe șapte stâlpi (Pilde 9). Toți cei care Îl ascultau, înțelegeau că El este Sofia întrupată, singurul suveran și proprietar adevărat al cuvântului, de vreme ce nimeni n-a mai vorbit ca El (Ioan 7, 46).

Într-o lume saturată de false învățături, duhuri înșelătoare sau profeții de tot felul, darul discernământului capătă o importanță majoră. Noi, în general, socotim că suntem în stare să deosebim binele de rău prin analiză mentală, pe baza datelor, a cunoștințelor, a experiențelor și a personalității noastre, însă discernământul presupune ceva mult mai mult. Exprimă un pas ulterior prin care suntem în stare să transformăm toate aceste cunoștințe în planul deciziilor zilnice și acest lucru prin iluminarea Duhului, care locuiește în templul inimii, gata să disceamă. În termenii Sfântului Apostol Pavel, aceasta înseamnă: „Ca Dumnezeu Domnului nostru Iisus Hristos, Tatăl slavei, să vă dea vouă duhul înțelepciunii și al descoperirii, spre deplina Lui cunoaștere” (Efeseni 1, 17). Solomon a primit acest dar tocmai pentru că nu l-a avut în vedere pentru propriul lui bine, ci pentru ceilalți și misiunea pe care o primise. Tinerețea avea nevoie urgentă de înțelepciunea dumnezeiască. Prima lecție practică indică **rugăciunea pentru a primi darul înțelepciunii**, manifestată ca discernământ, în termenii părinților ascetici, aflându-se în fruntea listei de virtuți.

În continuare, o a doua lecție vizează **capacitatea noastră de selecție a ceea ce este important în viața noastră**. Solomon avea posibilitatea să ceară și altceva, cum ar fi bogăția, slava, puterea, sănătatea sau viața lungă. A ales înțelepciunea și le-a primit și pe celelalte din belșug (Matei 6, 29; Luca 12, 27). Așadar, în al doilea rând, ni se sugerează limpede o preocupare spre cele esențiale și de cînte cu adevărat în viața noastră. Din nou apelând la Sfântul Apostol Pavel, acest lucru înseamnă: „Fraților, câte sunt adevărate, câte sunt de cînte, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bun, orice virtute și orice laudă, la acestea să vă fie gândul” (Filipeni 4, 8).

O a treia lecție, în cele din urmă, vizează **disponibilitatea noastră de a-l mulțumi lui Dumnezeu pentru darul primit și pentru viață**, în general. Acest lucru este evident în biografia lui Solomon, care identifică lucrarea lui Dumnezeu începând cu părintele său David și continuând cu el însuși: „Tu ai făcut cu robul Tău David, tatăl meu, mare milă; și, pentru că el s-a purtat cu vrednicie și cu dreptate și inimă curată înaintea Ta, nu ți-ai luat această milă mare de la el; și i-ai dăruit fiu pe tronul lui, precum și este aceasta astăzi” (3 Regi, 3, 6). Extinzând, în momentul în care cineva înțelege că „toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este” (Iacov 1, 17), viața i se transformă într-o euharistie neîncetată, însoțită de uimire, în fața grijii părintești, tandre și securizante, de care simte că beneficiază neîntrerupt.

Ca exponent al vieții duhovnicești, înțeleptul Solomon ne indică o cale în două momente – un prim moment cu caracter spontan și orant, a-l cere lui Dumnezeu înțelepciunea, darul discernământului în plan zilnic, dar și, în general, ca fundament pentru orice demers spiritual în biografia noastră; urmat de un al doilea moment, cu caracter mai extins, sistematic, a-i construi (Înțelepciunii casă în „mîntea noastră pricepută”, în „inima noastră ascultătoare”, pentru ca (A)aceasta să-și găsească constantă în viața noastră și să ne devină un bun al nostru. Până la urmă, răspunsul său poate fi și răspunsul nostru, rugăciunea lui rugăciunea noastră: „Dăruiește-i dar robului Tău minte pricepută, ca să asculte și să judece poporul Tău și să deosebească ce este bine și ce este rău...” (3 Regi 3, 9).

Cultură și sănătate

Prof. dr. Mircea Gelu Buta

Are astăzi o nouă recomandare, cu finalitate terapeutică, făcută unor pacienți de către medici: să asculte un anumit gen de muzică. În realitate, încă din timpul Renașterii, oamenii se rugau ascultând muzică vocală, precum cea compusă de Palestrina, sau ceea ce numim astăzi muzică simfonică. Mare parte din muzica simfonică, mai ales aceea din perioada Renașterii sau din epoca Barocului, este muzică *sacră*. Rolul ei era de acela de a-l așeza sufletește pe om pe făgașul rugăciunii și, totodată, de a-i da o satisfacție de natură spiritual-estetică.

Antonio Vivaldi, autorul *Anotimpurilor*, lucrare atât de cunoscută nouă, înainte de a fi violonist, dirijor și compozitor de muzică simfonică și de operă, era preot. I se spunea „*Preotul roșcovan*”, după culoarea părului, iar istoricul Pompeo G. Molmenti îi face un frumos portret într-o lucrare de referință, *La Storia di Venezia nella vita privata*. Trăind întreaga sa viață la Veneția, Antonio Vivaldi a compus o muzică în consonanță cu calitatea sa de cleric și a educat o serie de tineri coriști.

La începutul anilor '60 ai secolului trecut a fost – și a rămas – nespuse de apreciată o scurtă lucrare simfonică, nu mai lungă de zece minute, datorată muzicianului baroc Tommaso Albinoni, intitulată *Adagio*. Este o lucrare emblematică de muzică sacră și de elevată devoțiune mistică. Tot la începutul aceluiași ani '60 au fost descoperite lucrări simfonice semnate de Benedetto Marcello, marcate de o propensiune mistică.

Putem socoti muzica o formă de rugăciune, atâta vreme cât părintele Stăniloae echivala limbajul poetic cu unul al rugăciunii?... Desigur. Negreșit, rugăciunea, în accepția sa clasică, este „*convorbirea minții cu Dumnezeu*”. Însă, cum se întâmplă în general în lumea credinței și a Bisericii, rugăciunea nu este definită ca un articol juridic, de îndată ce Sfântul Isaac Sirul spune următoarele: „*Fraților, trebuie să socotim și aceasta că orice vorbire lăuntrică, orice grijă a bunei gândiri în Dumnezeu, orice cuget în cele duhovnicești, în rugăciune se socotește... Fie că este vorba de citiri, grăiri spre slava lui Dumnezeu, grijă cu mînmire în Domnul, fie de închinăciuni ale trupului, cântare de psalmi, ori altceva de acest fel, din care se desprinde învițarea rugăciunii curate*”.

Reîntorcându-ne la raportul dintre muzică și credință, credem că sunt fără egal în literatura noastră cuvintele scrise de părintele Nicolae Steinhardt despre muzica lui Mozart. Eseul său intitulat *Mozart la Radio* ar merita să fie citit de orice credincios de la noi.

Credința este adesea conținută în cultură și se corelează cu funcția terapeutică a rugăciunii, dar și cu acea funcție estetică definită atât de profund de Hristos însuși în *Evangelia după Luca*: „*Priviți la crini cum cresc: Nu torc, nici nu țes. Și zic vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia*” (Luca, 12-27).

Legat tot de funcția estetică a mărturisirii ortodoxe, se cuvine să reamintim că un călugăr și scriitor strălucit, părintele Paulin Lecca, un cunosător impecabil al limbii și literaturii ruse, a lăsat o carte intitulată *Frumosul divin în opera lui Dostoevski*. Nu cred că mai trebuie să insistăm asupra înrudirii acestui titlu cu exclamația autorului *Fraților Karamazov*: „*Frumusețea ca mîntui lumea*”.

Lucian Blaga compara scrierea unei cărți cu învingerea unei boli („o boală învinsă e orice carte”). Mărturisirea sa este foarte aproape de antepenultimul verset din *Ecclesiast*: „*Scrisul de cărți este fără de sfârșit, iar învățătura multă este oboseală pentru trup*” (Eccl. 12-12).

S-a pus întrebarea dacă iubim în măsura în care cunoaștem sau cunoaștem în măsura în care iubim. Prima variantă este asumată de autorul anonim al cărții *Povestirile pelerinului rus*, pe care o avem tradusă în limba noastră de către părintele Paulin Lecca amintit mai sus. Pentru că merită să ne oprim o clipă asupra unui fapt: această carte de trăire duhovnicească, tradusă în franceză la începutul secolului trecut, a jucat un rol important în Occident, de unde ne-a parvenit și nouă; inițial în franceză. În urmă cu câțiva ani, nimeni altul decât marele actor francez Gérard Depardieu, într-o carte de amintiri intitulată *Așa a fost să fie*, mărturisea: „*Cine mi-a vorbit prima oară despre Povestirile pelerinului rus? Cred că ajuns de-acum adolescent, pierzând darul vorbirii, mă agățam de această carte veche ca de o mână întinsă care avea să mă mîntuiască. Am citit atunci cartea? Nu, nu cred, abia mai târziu am citit-o, însă cineva mi-a vorbit despre ea și i-am ghicit mesajul. Pelerinul anonim, autorul acestor Povestiri, vrea să răspundă poruncii Sfântului Pavel: «Rugați-vă neîncetat»*”.

Nae Ionescu crede că cunoaștem în măsura în care iubim, aspect care reiese și din afirmația sa cu valoare aforistică: „*Iubirea nu este izvor de fapte, ci de sinteze*”.

Există o cultură a credinței, întemeiată în aceeași măsură pe Tradiție și pe Scriptură, după cum există o vie tradiție a trăirii duhovnicești pe care o găsim neîntrerupt, de la convorbirile Sfântului Ioan Cassian – primul ziarist bisericesc – cu călugări și părinți îmbunătățiți până la *Pelerinul rus* pomenit mai sus, cultură prezentă, de altfel, și în scrierile atâtor duhovnici români contemporani, de care teologia actuală nu duce, din fericire, lipsă.

Așadar, terapia prin rugăciune, mângăierea și înălțarea sufletului prin elemente estetice, atât de evidente în iconografia pravoslavnică și în pictura bisericească, sunt realități de netăgăduit.

„Nu trăim doar pe orizontala terestră, ci și pe verticala celestă”

Elena Pârvu

Orbe... ar spune unii... Și totuși, conțin mult adevăr, ba mai lasă și dorința de a accede la realitatea conținutului metaforei... Din păcate, trăim o lume ce și-a pierdut reperele, drept pentru care ne simțim tot mai copleșiți de vremurile care ne pun existența sub semnul efemerului. Acum, în secolul XXI, problemele au devenit tot mai complicate, iar o parte din omenire și-a întors din nou fața la forța armată, mult superioară ca pregătire și dotare față de perioadele anterioare, care ar putea distruge și speranțele. Și totuși, trebuie să rămânem optimiști și să nădăjduim că tratativele vor pune capăt acestei „alarme” ce așază sub semnul întrebării evoluția societății și a culturii. Tratativele și erudiția trebuie să învingă pentru a nu permite dispariția civilizației create de oameni, făpturi ale lui Dumnezeu.

În acest context politic bulversat de emoții și griji pentru viitorul planetei noastre, ne întoarcem la vremurile biblice, la „Cartea întâi a lui Ezdra”, capitolul 5 versetele 9 și 11: „Atunci am întrebat noi pe căpetenii și le-am zis așa: Cine v-a dat vouă învoire să zidiți casa aceasta și zidurile acestea să le isprăviți?... Și ei mi-au răspuns cu vorbele acestea: Noi suntem robii Dumnezeului cerului și al pământului și zidim templul care a fost făcut cu mult înainte de aceasta și se pare că un mare rege al lui Israel l-a zidit și l-a isprăvit”.

Ceea ce s-a întâmplat atunci, demult, s-a întâmplat recent și la noi, cu biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din cartierul Dâmbul Rotund, Cluj, când a început lucrarea de „rezidire” a lăcașului de cult. Biserica are o istorie a sa și a susținut enoriașii și în vremurile grele, așa cum cere și Biblia, pentru că și în capitolul 24 de la „Pilde”, versetul 14, se menționează: „Se știe că înțelepciunea este la fel pentru sufletul tău; dacă o dobândești, ai un viitor, iar nădejdea ta nu este pierdută”.

Înțelepciunea, de astă dată, o deslușim dintr-o poveste atât de frumoasă, încât nu permite trecerea ei sub negura uitării. Începe cu înființarea de către episcopul Nicolae Ivan, în 1930, a „Parohiei Ortodoxe a Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril” din cartierul Dâmbul Rotund. Ctitorirea lăcașului a revenit părintelui protopop Gavril Relea „un vrednic slujitor al lui Dumnezeu și al neamului românesc”, cum îl numește tânărul dr. Vasile Rojneac în lucrarea dedicată special celui care a devenit pentru enoriași și părinte spiritual. Părintele Relea trebuie apreciat nu numai ca ctitor al bisericii, dar și, în mod special, pentru predicile dumnealui ce au relevanță, prin tematica lor, și în zilele noastre: buna înțelegere între oameni, puterea iertării, virtutea iubirii, rolul bisericii strămoșești care dă sens și forță națiunii române, cunoașterea istoriei neamului, educarea copiilor întru credință, asumarea virtuților creștine, rolul femeii ca mamă, pentru că „oamenii mari se formează pe genunchii mamei”.

Tot părintele Relea ne atenționează: „Va veni și o vreme când vom da socoteală pentru faptele noastre...”, ceea ce indică gândirea ca reper de viață, a celui care a avut o existență obținută de evenimente istorice nedorite (cedarea unei părți din Ardeal, războiul, refugiul în Banat, prigoana comunistă și anii de detenție), dar care l-au transformat într-un erou. Biserica aceasta a devenit scut în vremurile grele ce s-au abătut peste țară și, de fiecare dată, preoții de aici au continuat munca de dăinuire sufletească întru credință față de Dumnezeu. Aducem mulțumiri celor 16 preoți ce au slujit în această biserică și care au lăsat urme ale trecerii lor, făcând posibilă continuarea edificării bisericii și pe timpul episcopului Nicolae Colan, păstorită de preoții parohi Olimpiu Bucin, Marin Sfetcu, Ioan Traica și Octavian Picu. Sfințirea ei are loc în timpul episcopului Clujului Teofil Herineanu, în 14 august 1960. Biserica era construită în formă de cruce, din cărămidă, avea dimensiuni mai mici și a fost pictată de pictorul Vasile Pascu.

Enoriașii acestei parohii se întăreau în credință și sporeau ca număr cu fiecare zi, iar preoții bisericii noastre au dat dovadă de tinerețe constructivă, nelăsând să se adune greutățile și problemele bisericii, intervenind cu responsabilitate de câte ori a fost nevoie. Astfel, între 1991-1994, la inițiativa și sub coordonarea preotului paroh Nicolae Opriș, biserica veche a fost demolată parțial și s-a zidit o biserică de dimensiuni mai mari, după proiectul arhitecților Gheorghe Vais și I. Crăciun, iar pereții au fost împodobiți cu picturi realizate de profesorii universitari Viorel Nimigeanu și Gheorghe Apostu, în perioada 1997-1998. Noua biserică a fost sfințită de către ÎPS Bartolomeu Anania în 11 octombrie 1998, în timpul păstoririi preotului paroh Nicolae Opriș.

Deși cu o istorie bogată, pe care nu o putem acum reda în întregime, spicuim câteva date pe care le considerăm mai elocvente, pentru că și timpul erodează lucrările ce sunt create pentru veșnicie.

Astfel, din 6 octombrie 2020 biserica din Dâmbul Rotund a intrat într-un proces general de reabilitare și reafadizare, care să permită rectitorirea lăcașului de cult. Proiectul a fost realizat de arhitectul Călin-Nicolae Chifor, iar coordonatorul

și susținătorul principal al lucrării a fost d-nul Ioan Scuturici și soția sa, d-na Emilia Scuturici. Tot ei au donat pentru biserică două clopote confecționate la Turnătoria Grassmayr din Innsbruck, Austria. O contribuție importantă au avut și

membrii Consiliului Parohial coordonat de episcopul Ioan Cociș, precum și de alți credincioși din parohie, alături de sponsori și binefăcători. Nu e de mirare importanța dată clopotelor, pentru că, de-a lungul istoriei, ele au jucat un rol important. Fie că anunțau chemarea la slujbă, incendiile, pericolul năvălirilor străine, decesul, ele bat pentru evenimentele din viața comunității, vorba scriitorului american E. Hemingway, clopotele „...pentru tine bat...”, așa cum reiese din preacunoscutul roman „Pentru cine bat clopotele?”. Acțiunea începută a continuat cu lucrările de reparare a acoperișului cu învelitoare de cupru și modificarea celor șapte turla pe care s-au așezat șapte cruci, cu ușile de intrare sculptate manual de sculptorul maramureșean Viorel Mihiș, înlocuirea sfintei mese din altar cu una din piatră masivă sculptată, cu un sistem termic performant, placat cu marmoră de Carrara, proiect realizat de arhitectul Dorian Bardașu, precum și adăugarea cornișei, a arcadelor decorative și a glafurilor din piatră masivă, prelucrate în atelierile

Eurosynergy din Cluj-Napoca, cu aportul echipei de profesioniști a domnului Viorel Mihiș. Lucrările s-au încheiat cu amenajarea curții pe baza unui proiect peisajer al doamnei Simona Foge, ce aduce astfel și o „pată de culoare”. Totul a contribuit la refacerea și înnoirea lăcașului de cult, chiar dacă nu am reușit să enumerăm toate prevederile proiectului întocmit de arhitecți, dar ele au fost realizate. Nu trebuie să uităm și proiectele sociale, multele probleme administrative, în contextul extinderii cartierului și sporirii numărului de enoriași. Așa s-a pornit și s-a definitivat cu hotărâre creștinească remedierea lăcașului încărcat de istorie, iar prezența permanentă pe șantierul deschis, precum și încurajările părintelui protopop Alexandru Ciui, supranumit de noi „arhitectul și constructorul șef”, și-au dovedit eficiența.

De altfel, anul acesta fiind declarat de Patriarhie „Anul omagial al rugăciunii în viața bisericii și a creștinului”, hotărârea luată de enoriașii Parohiei din Dâmbul Rotund trebuia să întărească dorința de bună orânduială, așa cum rezultă din versetul 11, cap. 13 al celei dintâi epistole către Corinteni: „Deci, fraților, bucurați-vă! Desăvârșiți-vă, mângâiați-vă, fiți uniți în cuget, trăiți în pace și Dumnezeu dragostei și a păcii va fi cu voi”.

În acest cadru de emulație, se cuvine să ne amintim că Părintele Alexandru Constantin Ciui, la 1 februarie 2013, a devenit preot slujitor la biserica noastră și s-a impus ca om de nădejde, ca om de acțiune, iubit și apreciat de credincioși. Așa se explică și faptul că a urcat repede treptele ierarhice, de la diacon, la preot paroh, iconom-stavrofor și protopop și protoierul Protopopiatului Ortodox Român Cluj II. Secondat de preotul Vasile Mihai Pop, și punând dragoste în tot ceea ce fac, cei doi preoți își cinstesc astfel și enoriașii parohiei. Hotărârea de resfințire a bisericii noastre a venit în contextul în care s-au terminat lucrările, și „biserica are acum o imagine nouă, de monumentalitate cu specific tradițional bizantin, o imagine potrivită a ortodoxiei din capitala culturală a Transilvaniei”, după cum a menționat părintele Alexandru Ciui.

Dezvoltarea cartierului Dâmbul Rotund a însemnat sporirea numărului de credincioși, care au primit cu bucurie ideea de adaptare a lăcașului bisericesc noului context demografic și social. De aceea, enoriașii au răspuns cu bucurie apelurilor de participare la muncă și, de la o zi la alta, s-au putut vedea progresele. Totodată, trebuie subliniat și faptul că atât slujbele, cât și activitățile programate pe categorii de vârstă, s-au ținut cu regularitate în toată această perioadă.

Evenimentul cel mult așteptat a avut loc în 25 septembrie 2022, fiind onorat cu prezența IPS Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, care în cuvântul de învățătură a vorbit despre „virtutea hărniciei ce trebuie înfrățită cu rugăciunea ca să dea roade”, dimpreună cu PS Ignatie, Episcopul Hușilor, ce este „convins că suntem chemați să ne încredem în Dumnezeu”, și cu PS Benedict Bistrițeanu, Episcopul-Vicar, care vede că „rodul muncii unei comunități este adus în fața lui Dumnezeu ca o jertfă de dragoste”. S-au alăturat înalților oaspeți și consilieri ai Centrului Eparhial, cu 9 protopopi din Arhiepiscopie, stareți și duhovnici de mănăstiri, precum și un numeros sobor de preoți și diaconi. Prezența unui mare

număr de credincioși a generat atmosfera religioasă devenită balsamul tămăduirii creștine, ce ne propulsează pe „verticala celestă”, parafrazând un aforism al scriitorului Iuliu Pârvu. Organizarea specială a momentului, florile, programul bine gândit, momentul pricesnelor interpretat de Maria și Andreea Pavlean, două tinere talentate, împreună cu preotul Ioan Roman, răspunsurile liturgice date de corul „Psalmodia Transilvanica” a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de Radu Micu, totul a contribuit la reușita deplină a evenimentului. De altfel, e un lucru bine știut că părintele Alexandru Ciui este un foarte bun organizator, cu un discurs elocvent și cu o viziune clară a momentului.

Marea sărbătoare s-a încheiat. Versurile „...Fiți mândri c-ați făcut din cruce scut. / Credință moșteniți din tată-n fiu. / Biserica aceasta s-a născut, / A nu fi-n veci sub cerul vost pustiu” (Iuliu Pârvu, *Jurnalul stărilor lirice* 2004, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2005, p. 241) confirmă importanța credinței și a instituției bisericești.

Cine este Iisus? Adevărul (In. 14, 6) - Partea II -

Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană

In articolul din numărul trecut am insistat asupra definirii lui Iisus ca fiind „Calea” din zicerea Sa despre Sine „*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața*” (In. 14, 6), un răspuns dat lui Toma în contextul Cuvântării de despărțire (In. 14-16), pe care Mântuitorul Hristos a rostit-o în fața Apostolilor Săi cu puțin timp înainte de pătimirea Sa.

În articolul de față vom insista cu analiza exegetică asupra semnificației teologice a celui alt cuvânt din propria definire a lui Iisus (In. 14, 6), și anume „Adevărul”.

1. „Adevărul” în Vechiul Testament. Scurte reflecții

În afară de numirea Sa ca fiind „Calea” în drumul spre refacerea comuniunii cu Dumnezeu a oricărui om, Iisus mai adaugă și cuvintele: „*Eu sunt adevărul*” (In. 14, 6).

În Vechiul Testament, termenul „adevăr” este folosit, cu precădere, cu două sensuri:

a. *sens evaluativ*, cu referire la faptele cuiva, care pot fi dovedite ca fiind adevărate sau false. În acest sens, referindu-se la preocuparea deosebită pentru stabilirea corectă a adevărului unei fapte, Domnul Dumnezeu îi spune lui Moise: „*Când ți se va spune aceasta și vei auzi (despre o faptă a cuiva, n.n), să cercetezi cu toată grija...*” (Deut. 17, 4).

b. *sens existențial (moral)*, întâlnit mult mai frecvent, și care se referă la adevăr ca fiind atributul unei persoane¹.

Cu referire la Dumnezeu, în scrierile vechitamentare nu se face o deosebire mare între adevăr ca atribut al Său, pe de o parte, și adevărul faptelor Sale, pe de altă parte. Astfel, Psalmistul mărturisește că Domnul Dumnezeu judecă totul cu dreptate: „*lumea o va judeca întru dreptate și popoarele întru adevărul Său*” (Ps. 95, 13). Adevărul cuvintelor Sale rezultă, în special, din valabilitatea lui pentru toți și pentru totdeauna: „*Cuvântul Tău, Doamne, dăinuiește în veci în ceruri*” (Ps. 118, 89).

Ca răspuns dat lui Dumnezeu pentru veracitatea cuvintelor Sale, precum și în ascultare față de lege, omului i se cere să trăiască adevărul: „*Cei mândri s-au nelegiuit peste măsură, dar eu de la legea Ta nu m-am abătut*” (Ps. 118, 51), și să-l aibă permanent în profunzimea ființei sale, reflectând la el, ca exprimând o parte din înțelepciunea divină: „*Că, iată, adevărul l-ai iubit: cele nearătate și cele ascunse ale înțelepciunii Tale mi le-ai arătat mie*” (Ps. 50, 6).

De asemenea, adevărul este invocat în legea Vechitamentară a sta la baza oricărei relații dintre oameni. În acest sens, Dumnezeu dă poporului poruncă expresă: „*Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău*” (Ieș. 20, 16; Deut. 5, 20).

Așadar, Dumnezeu este adevărat, adică este consecvent atât în grija Sa iubitoare față de creatura Sa (cf. Gen. 32, 9), cât și în ostilitatea Sa implacabilă față de păcat. Psalmistul este clar, în acest sens: „*Pe cele rele le va întoarce asupra vrăjmașilor mei; cu adevărul Tău îi vei nimici*” (Ps. 53, 5).

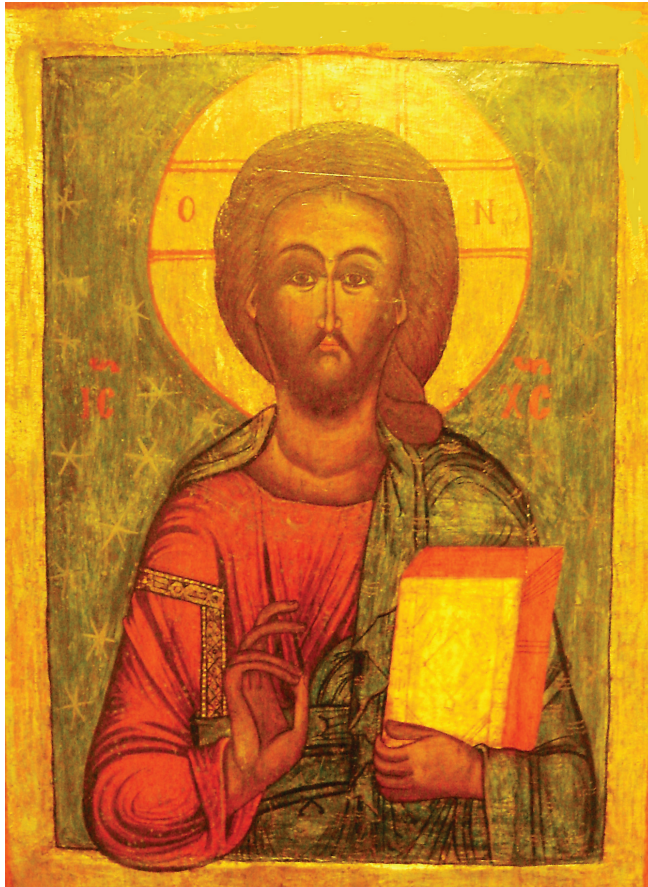
2. Iisus - „Adevărul” în cuvintele Sale

Prima referire cu privire la raportul „Iisus – Adevăr” aparține Evanghelistului Ioan. Astfel, în Prologul Evangheliei sale, între cele câteva caracterizări ale lui Iisus, care pun în lumină unicitatea Sa ca Persoană divino-umană, se numără și aceasta: „*căci legea prin Moise s-a dat, dar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos*” (In. 1, 17).

Harul a venit ca energie dumnezeiască care va restabili chipul lui Dumnezeu în om, care a devenit, prin păcat, difuz, opac, compromis. Restabilindu-se chipul, se va restabili și comuniunea cu Cel al cărui chip omul îl poartă, luminându-se la vederea asemănării cu Creatorul său, prin chip.

Adevărul, ca rațiune imprimată în existența și definirea oricărei persoane, va da sens deplin relației omului cu Dumnezeu, pe de o parte, și cu semenii săi, pe de altă parte. Adevărul, ca sens și conținut al oricărui tip de relație a omului cu divinitatea și cu întreaga creatură, va revela, așadar, deplin, veracitatea modului său de a fi, de a exista. Această nouă redefinire a omului a venit ca dar, în adevărul adus de Iisus Hristos prin întruparea Sa.

În timpul „procesului” Său, în dialog fiind cu Procuratorul Pilat, Iisus îi răspunde acestuia cu privire la pretenția de regalitate, adusă ca învinuire a Sa: „*Atunci Pilat l-a zis: „Așadar, ești tu împărat?” Răspuns-a Iisus: „Tu o spui, că Eu sunt împărat. Eu pentru aceasta M-am născut, și pentru aceasta am venit în lume: să mărturisesc pentru adevăr; tot cel ce este dintru adevăr ascultă glasul Meu*” (In. 18, 36). Răspunsul lui Iisus accentua, așadar, tocmai unul dintre obiectivele Sale mesianice pentru care a venit în lume: mărturisirea adevărului. Cuvântul „adevăr” conține aici toate semnificațiile lucrării Sale mesianice: Iisus mărturisește pentru adevăr prin faptul că îl rostește, îl slujește și îl întruchipează desăvârșit în persoana Sa și în cuvântul Său, de la întrupare, până la moarte. În această împărăție a adevărului, adică a voii lui Dumnezeu exprimată în lucrarea Sa, Iisus este Împăratul!

Iisus Pantocrator, icoană pe lemn pictată de către Ivan din Râșinari, cca 1720-1730. Provine din parohia Vișoara, jud. Cluj, expusă în prezent la Muzeul Mitropolitan din Cluj-Napoca.

Aceasta va fi și rațiunea pentru care Iisus nu-i va da răspuns lui Pilat la întrebarea pe care el i-a pus-o: „*Ce este adevărul?*” (In. 18, 38). Adevărul era în fața lui, ca evidență deplină, personificat în cuvânt și faptă. Pilat trebuia doar să-l recunoască! Însă, pentru Pilat era mai greu să asocieze „împărăția” cu adevărul, întrucât pentru el regalitatea sau împărăția aveau de-a face numai cu puterea lumească. Așadar, adevărul nu poate fi cunoscut doar din întrebări. El poate fi cunoscut numai printr-o experiență sinceră cu el, în care omul i se dăruiește. Dăruindu-i-se, îl va cunoaște, și, cunoscându-l, va deveni liber de orice prejudecată și constrângere exterioară lui. Este exact ceea ce Pilat nu a putut înțelege!

Dar, Mântuitorul Hristos a afirmat despre Sine, ca fiind Adevărul sau mijlocitorul adevărului, în mai multe împrejurări ale activității Sale publice. Astfel, în Cuvântarea de despărțire de Apostoli, El avea să spună: „*Dar când va veni Acela, Duhul Adevărului, El vă va călăuzi întru tot adevărul*” (In. 16, 13). Călăuzirea realizată de Duhul Sfânt nu este spre un adevăr exterior, ci spre interiorul adevărului, deja revelat prin Iisus Hristos și prin Evanghelia Sa. Dar, din cauza neputinței omenești de „a purta” adevărul divin în întregime și în profunzimea lui, dintr-odată, Revelația este, însă, incompletă. Ea se va desăvârși treptat și în timp, prin lucrarea Duhului Sfânt în Biserică². Astfel, creștinii pot să cunoască adevărul și să-l împlinească în faptele lor. Slujirea adevărului înseamnă trăirea în lumină de către orice om și dovada împărtășirii de puterea divină. Iisus spune răspicat acest lucru: „*dar cel ce face (ὁ δὲ ποιῶν) adevărul vine la Lumină, pentru ca faptele lui să se arate că întru Dumnezeu sunt săvârșite*” (In. 3, 21).

Într-un dialog cu iudeii, dar cu cei care au crezut în El, Iisus le mai spune că adevărul săvârșit are și putere eliberatoare din robia ignoranței și a păcatului, venită în urma respingerii Sale: „*Și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi*” (In. 8, 32). Adevărul apare aici mai mult decât un concept moral; el este personificat, identificat cu Persoana și voia

lui Iisus. Deci, cunoașterea adevărului înseamnă, în mod direct, cunoașterea lui Iisus Hristos ca Dumnezeu adevărat. Doar cunoașterea lui Dumnezeu și a voii Sale, exprimată în cuvântul Său, eliberează pe om deplin de păcat și de consecințele lui nefaste. Așadar, necunoașterea adevărului are drept cauză respingerea cuvântului lui Iisus.

În Rugăciunea lui Iisus, cunoscută și sub numele de „Rugăciunea arhierescă”³ (In. 17), Mântuitorul Hristos vorbește la un moment dat despre o sfințire aparte, și anume, sfințirea prin adevăr: „*Sfințește-i prin adevărul Tău: Cuvântul Tău este adevăr (ὁ λόγος ὁ σὸς ἀληθεὶς ἐστιν)!*” (In. 17, 17). În textul original grecesc, după cum se poate vedea, substantivul ἀληθεὶς (adevăr) este nearticulat, ceea ce înseamnă că sfințirea noastră nu vine numai prin trăirea virtuților articulate la experiența cu Hristos, ci și prin cuvântul lui Dumnezeu, sursă inepuizabilă de putere și de har, slujit și impropriat ca adevăr⁴. Așadar, adevărul exprimat în cuvântul lui Dumnezeu este și energie sfințitoare pentru orice creștin.

Într-un dialog dramatic, de data aceasta cu iudeii care nu credeau în El, Iisus le arată, în modul cel mai evident, cauza respingerii Lui: slujirea minciunii în detrimentul adevărului venit de la Dumnezeu. Această atitudine înseamnă „pact cu diavolul” pe tot parcursul vieții unui om. Iată cuvintele lui Iisus: „*Zisu-le-a Iisus: „Dacă Dumnezeu ar fi tatăl vostru, M-ați iubi pe Mine, fiindcă Eu de la Dumnezeu am ieșit și am venit. Că nu de la Mine Însuși am venit, ci El M-a trimis. De ce nu-Mi pricepeți vorbirea? Pentru că nu-Mi puteți asculta cuvântul. Voi sunteți din tatăl vostru Diavolul, și poftele tatălui vostru vreți să le faceți. El de la-nceput a fost ucigător de oameni și nu a rămas întru adevăr, pentru că adevăr nu este întru el. Când el grăiește minciuna, dintr-ale lui grăiește, fiindcă el mincinos este, și tatăl minciunii. Dar pentru că Eu spun adevărul, pe Mine nu Mă credeți. Cine dintre voi Mă vădește de păcat? Dacă Eu spun adevărul, voi de ce nu Mă credeți? Cel ce este de la Dumnezeu ascultă cuvintele lui Dumnezeu; de aceea voi nu ascultați, pentru că nu sunteți de la Dumnezeu*” (In. 8, 42-47).

Fără să mai insist, analizând acest text, spun doar atât: Citind aceste cuvinte, fiecare cititor al lor, fiecare dintre noi ar trebui să se întrebe: Are Iisus parte, azi, de un tratament mai bun din partea noastră?

Dacă diavolul este numit aici nu numai mincinos, ci și tatăl minciunii, atunci Iisus afirmă clar că diavolul este cel ce a adus minciuna în lume. Acest lucru devine evident dacă avem în vedere dialogul dintre diavol, deghizat în șarpe, și Eva, în paradis, pe tema primei porunci date de Dumnezeu primilor oameni ca expresie a exercițiului ascultării lor de Creator. Iată ce mărturisește cartea Geneza: „*Și a zis șarpele către femeie: «Dumnezeu, a zis el oare: Să nu mâncați roade din tot pomul care este în rai? ...» Iar femeia a zis către șarpe: «Noi putem mânca din roada pomilor raiului, dar din roada pomului care este în mijlocul raiului, ne-a zis Dumnezeu: 'Din el să nu mâncați și nici să vă atingeți de el, ca să nu muriți'». Atunci șarpele a zis către femeie: «Nu, nu veți muri; dar Dumnezeu știe că-n ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca niște Dumnezei, cunoscând binele și răul*” (Gen. 3, 1-5). Așadar, diavolul denaturează adevărul, transformându-l în minciună și instaurând, astfel, în creație, imperiul și filosofia falsului adevăr!

În textul Noului Testament adevărul are și o altă menire, una extrem de provocatoare, și anume aceea de a naște copiii lui Dumnezeu. În acest sens, textul Epistolei Sfântului Iacob spune: „*El, întru libera Sa voință, ne-a născut prin cuvântul adevărului, pentru ca noi să fim un fel de pârgă a făpturilor Sale*” (Iac.1, 18).

Așadar, „adevărul” este mai mult decât o formulă de crez; el este cuvântul dinamic, încărcat de putere dumnezeiască transformatoare de destin și crez. De aceea, el trebuie ascultat și urmat. În acest sens, evaluându-le credința și alergarea pe drumul ei, Sfântul Pavel le spune creștinilor galateni, apreciindu-i, dar și întrebându-i: „*Era bine cum alergați; cine v-a sleit însă avântul (ἐνέκοψεν), ca să nu vă supuneți adevărului?*” (Gal. 5, 7). Verbul original ἐνέκοψεν sugerează o acțiune de hărțuire a cuiva, de uzură prin oboseală, de a-l face să cedeze prin lovituri repetate și perseverente. Într-un cuvânt, verbul exprimă acțiunea de epuizare a cuiva prin stăruința de a-l obliga să alerge pe un drum impus. În toată această luptă, falsul adevăr, propovăduit de falșii ideologi, are un rolul pivotal.

Oare întrebarea adresată creștinilor din Galatia nu poate fi și o întrebare adresată nouă, celor de azi?

(Va urma partea a treia)

¹ F. H. PALMER, „Adevărul”, în *Dictionar Biblic* (ed. J. D. Douglas), Oradea, Ed. „Cartea Creștină”, 1995, p. 10.

² Cf. BARTOLOMEU V. Anania, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sf. Sinod, București 2001, p. 1576.

³ Amănunte legate de conținutul Rugăciunii, ca motivație pentru titlu, vezi G. ZEVINI, *Commentaire spirituel de l'Evangile de Jean, II*, Paris, 1996, pp. 138-140.

⁴ Vezi amănunte, Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan* (Comentariu biblic, vol. 6-7), Ed. „Lumina lumii”, Kornthal, Germania, 1999, p. 723.

Centenarul unui pelerinaj istoric la Mănăstirea Putna: Episcopul Nicolae Ivan și ardelenii la mormântul lui Ștefan cel Mare (8 / 21 septembrie 1922)

CȘ III Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

Episcopul Nicolae Ivan și întreaga pleiadă a colaboratorilor săi au văzut în opera de fondare a Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului reînvierea tradiției ecleziastice și spirituale a istoricelor scaune și instituții episcopale medievale de la Vad și Feleac, ctitoriile voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt al Moldovei. Din acest motiv, noua episcopie ortodoxă cu reședința în Cluj a primit titulatura oficială „Eparhia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului”, primele două localități amintind până astăzi de străvechile scaune arhieresti, aflate în secolele XV-XVII sub protecția domnilor Moldovei. Iată de ce episcopul Nicolae Ivan a considerat că este datoria sa sufletească și de simțire românească ca între primele acțiuni întreprinse în calitate de arhipăstor al ortodocșilor români din Transilvania Superioară să se numere un pelerinaj solemn la locul de veci al lui Ștefan cel Mare. Pelerinajul a fost anunțat de ierarh în „vorbirea de deschidere” a Sinodului Eparhial din 10/23 aprilie 1922, când la al treilea punct al programului său misionar-pastoral din acel an a menționat că va întreprinde, „ca un omagiu de venerațiune, un peregrinaj la mormântul întemeietorului eparhiei noastre Ștefan cel Mare și Sfânt, care își doarme somnul de veci la Mănăstirea de la Putna acum de 418 ani împliniți la 2 iulie anul acesta”¹. Pelerinajul a fost organizat în toamna anului 1922, sosirea ardelenilor și a celorlalți invitați la Putna fiind stabilită în ziua sărbătorii Nașterii Maicii Domnului. Episcopul Nicolae i-a invitat să participe la acest eveniment solemn pe toți mitropoliții ortodocși din România Mare, pe toți arhierii ortodocși transilvăneni, pe membrii guvernului și ai Casei Regale, pe conducătorii Armatei Române și pe diverși cărturari români care se bucurau de o notorietate națională, așa cum a fost cazul profesorului Nicolae Iorga².

Nicolae Ivan a fost singurul ierarh ardelean ajuns în 8 / 21 septembrie 1922 la Mănăstirea Putna, ceilalți arhierii fiind împiedicați a se deplasa fie din cauza bătrâneții, precum era cazul lui Ioan Ignatie Papp al Aradului, fie a unui accident suferit de episcopul Roman Ciorogariu al Oradiei în timpul atentatului cu bombă din Senatul României (8 decembrie 1920), sau a altor îndatoriri, cum s-a întâmplat cu mitropolitul Nicolae Bălan. Deși nu a putut lua parte, episcopul Roman Ciorogariu a trimis o delegație formată din zece persoane care să-l însoțească pe clujeni în pelerinajul din Bucovina. Unul dintre ei, avocatul publicist Nerva Traian Cosma (1897-1939), a redactat un amplu reportaj despre acest eveniment, publicându-l în paginile ziarului „Beiușul”³. Pelerinii bihoreni au făcut joncțiunea cu cei clujeni, în dimineața zilei de 18 septembrie 1922, în gara din Cluj, de unde au călătorit împreună cu trenul via Gherla-Dej-Bistrița și Prundul Bârgăului, pretutindeni fiind întâmpinați cu onoruri și ovații de autoritățile civile și militare, de preoți și credincioși, numărul pelerinilor crescând permanent. Delegația eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului a fost formată din 48 de persoane în frunte cu episcopul Nicolae Ivan, cu profesorul universitar protopop Ioan Lupaș, și cu protopopii Grigore Pletosu al Bistriței, Iovian Mureșanu al Turzii, Vasile Gan al Lupșei, Vasile Duma al Reghinului, Zaharia Manu al Dejului, Iosif Gomboș al Câmpenilor, Ștefan Rusu al Târgu Mureșului și Aurel Munteanu al Huedinului, însoțiți de preoți, preotese, intelectuali și militari din întreaga episcopie⁴. În 19 septembrie, ardelenii au ajuns la Vatra Dornei, unde au fost întâmpinați de episcopul Platon Ciosu al Dunării de Jos împreună cu un sobor de preoți, care s-au raliat grupului de pelerini. În dimineața următoare, miercuri,

20 septembrie 1922, pelerinii au ajuns la Rădăuți, unde au fost cazați pe la casele localnicilor, iar arhierii și „vreo cincisprezece inși” plecând mai departe spre Putna, unde vor ajunge și ceilalți pelerini în dimineața următoare.

Nerva Traian Cosma rememorează, vizibil emoționat, clipele trăite la Mănăstirea Putna în 8 / 21 septembrie 1922 scriind: „În fund de vale, unde zarea se închide, apare Mănăstirea, împrejmuită de trei părți de coline și dealuri acoperiți cu brad. E loc de sfântă pace ce sintetizează așa de desăvârșit trecutul nostru glorios. Poarta de peatră a mănăstirii e larg deschisă, parcă ne spune: veniți toți cei ce însătoșați după adevăr să vedeți izvorul dător de lumină și trăinicie a neamului românesc. (...) În ușa bisericii simțim mirosul de tămâie și fumul de luminare. Trecem în o tăcere mortală pe lângă mormântul, căruia am venit să-i aducem închinare. Parcă-l vedem stând să ne judece. Privirea lui scrutătoare parcă ne întreabă cum ne facem datoria față de ceia ce cu atâta jertfire de sine ne-a lăsat moștenire; iubirea de neam și de lege. Simț, cum mi se urcă căldura în față și întreg sufletul meu se umple de bucurie și fericire că sunt român și ortodox”⁵.

Celebrările liturgice de la mănăstire au debutat cu săvârșirea Sfintei Liturghii în biserica mănăstirii oficiată de către episcopii Nicolae Ivan, Visarion Puiu al Argeșului și Platon Ciosu al Dunării de Jos, asistați de un sobor de preoți și diaconi, răspunsurile fiind oferite de corul țăranilor din Putna, condus de parohul local Leon Abage-riu. A urmat apoi parastasul pentru Ștefan cel Mare, pomenirea voievodului fiind săvârșită în curtea mănăstirii, la slujbă participând alături de liturghisitori și mitropolitul Pimen Georgescu al Moldovei, episcopul Teodosie al Romanului, episcopul Ipolit Vorobchevici al Rădăuților, miniștrii Constantin Banu al Cultelor și Ion Nistor al Bucovinei, apoi diverși demnitari, profesori universitari, protoierei din Moldova, clerici din Bucovina și din Transilvania, ofițeri superiori, funcționari din regiune, „alți intelectuali și popor mult din întreaga Bucovină”. După otpustul parastasului au luat cuvântul șase participanți de frunte, vibrantele discursuri cu tematică patriotică, națională, istorică, culturală, panegirică și morală fiind rostite în ordinea următoare: episcopul Nicolae Ivan, mitropolitul Pimen Georgescu, profesorul Ioan Lupaș, în numele clerului și poporului din Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului, diaconul dr. Ioan Vască de la Cernăuți, în numele gazdelor, colonelul Marcovici, comandantul Brigăzii 41 din Dej, în numele armatei, și protopopul Alexandru Munteanu al Peșteșului, în numele delegației

din Episcopia Oradiei. Ceremoniile și cuvântările s-au întins pe durata a patru ore, Nerva Traian Cosma descriindu-le drept „clipe înălțătoare și de reculegere sufletească, de cari n-am mai trăit nicio dată”, ceea ce-l determinase să conchidă că „pelerinajul de la Putna va fi pururea un izvor de întărire și închegare a neamului nostru și a religiei strămoșești”. A urmat o agapă în trapeza și în curtea mănăstirii, în timpul mesei sosind în mijlocul pelerinilor „marele învățat al neamului dl Nicolae Iorga, cu mai mulți profesori francezi”, aduși de savant pentru „a vedea recunoștința Ardealului dezrobii”. La sfârșitul agapei, episcopul Nicolae Ivan a ținut un toast în cinstea regelui Ferdinand, transpus apoi într-o telegramă, remisă suveranului în seara acelei zile, în care ierarhul ardelean sintetiza scopul pelerinajului, precizând: „Adunați la mănăstirea Putna, slujitori ai altarului și drept credincioși creștini, cu prilejul închinării pe care Eparhia Clujului, Vadului și Feleacului o aduce ctitorului ei, măritului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt – sufletele noastre ale tuturor se îndreaptă cu adâncă recunoștință către Acela, care făurind întregirea neamului, ne-a dat puțința ca laolaltă –, frați din toate ținuturile românești, să ne înălțăm inimile preamărind trecutul și luminându-ne mintea pentru înaltele datorii ale zilelor noastre”⁶. Ziua s-a încheiat cu un tur al mănăstirii și prezentarea odoarelor acesteia de către starețul Putnei, pelerinii plecând apoi spre Cernăuți, unde fuseseră invitați de venerabilul mitropolit octogenar Vladimir de Repta. În capitala Bucovinei, pelerinii transilvăneni au vizitat centrul orașului, catedrala și reședința mitropolitană, aceasta făcând asupra lor o impresie deosebită, Nerva Traian Cosma notând că „reședința este una dintre cele mai frumoase clădiri din întreaga Românie, bogat mobilată, cu săli de marmoră, unde pe pereți sunt zugrăvite icoane din istoria creștină și a neamului nostru”. În seara zilei de 9 / 22 septembrie 1922, mitropolitul Repta le-a oferit oaspeților un dineu la care au luat parte 153 de persoane, între care alături de pelerini s-au aflat și „toate notabilitățile Cernăuțului”. Pelerinul bihorean remarca în reportajul său alocuțiunea ministrului Ion Nistor și impactul cuvintelor sale asupra comensalilor, reținând că marele istoric și om politic bucovinean i-a lăudat pe ardeleni pentru organizarea pelerinajului, deoarece „de la moartea lui

Ștefan cel Mare și de la aniversarea de 400 de ani, n-a fost atâta lume la Putna”, profesorul evocând personalitatea marelui voievod „pornind de la marile virtuți ale lui Ștefan cel Mare”, accentuând „că ne putem susține ca neam și biserică numai respectând tradițiile vechi ale bisericii”. Târziu în noapte pelerinii s-au urcat în tren și au plecat spre casă, reîntorcându-se „la ale noastre și toate clipele trăite o săptămână de zile ni s-au părut numai un vis, un frumos și fericit vis!”⁷.

Anexă. Cuvântarea episcopului Nicolae Ivan al Vadului, Feleacului și Clujului la mănăstirea Putna, 8 / 21 septembrie 1922⁸

Preasfințile Voastre!
Iubiți frați în Christos!
Domnule Ministru!

En fiorii celei mai profunde și curate eolavii, am intrat în acest sfânt lăcaș de ctitorie al Măritului și Slăvitului Ștefan Vodă. Cu respect ne-am apropiat de lespedeza străbună sub care zac cinstitele lui moaște, ca să aducem prinosul nemărginitei iubiri și recunoștințe, ce o păstrăm amintirii sale prea scumpe și mult lăudate, pentru glorioasele fapte săvârșite în războaie și pentru înțeleptele așezăminte întocmite în timp de pace.

Căci El n-a fost numai un biruitor prea vestit în lupte mari și grele cu vrășmașii neamului și patriei, un apărător prea mărit al creștinătății amenințate de către păgânătatea cotropitoare, ci și un zelos și înțelept dător de rânduieli și datini, un puternic și neprihănit scut al legii și credinței noastre strămoșești, precum în Moldova sa glorioasă, așa și în Ardealul nostru asuprit și robii.

Aici, în domeniile stăpânite și ocărmuite de părcălabii și diregătorii săi domnești, legea noastră a întărit, credința noastră a înflorit, cu înființarea și susținerea Episcopiei Vadului, în părțile Ciceului, în care s-a manifestat întreaga viață sufletească a poporului român din regiunile nordestice ale Ardealului, până ce, în mijlocul neamului nostru de dincolo de Carpați, s-a produs tot prin uneltiri dușmane, aceea nefericită dezbinare bisericească de acum 200 de ani⁹.

Căci de atunci încoace umilii credincioși ai fostei Vlădiciei a lui Ștefan au ajuns la mare scădere a vieții lor bisericești, la mare cum-pănă a ființei lor naționale, rupti fiind cu totul de vechile și binefă-cătoarele lor legături ecleziastice cu bătrâna Moldovă, subminați fiind de tot felul de propagande eterodoxe și împilați fiind de toată puterea unui stat dușman și nimicitor.

Dar mari și nepătrunse sunt rânduielile lui Dumnezeu. Tocmai când dușmanii ne credeau ajunși în pragul pierzării, tocmai atunci a venit mântuirea noastră națională prin unirea și întregirea politică a neamului românesc.

A vrut Dumnezeu părinților noștri, ca odată cu liberarea mormântului sfânt, în fața căruia am venit să ne închinăm, să reînvieze și așezământul făcut de Acela – ale cărui moaște sfinte odihnesc aici de 418 ani – întru preamărirea legii lui Christos, fosta Episcopie a Vadului.

Și a mai voit bunul și milostivul Dumnezeu, ca sceptorul ultimului oblăduitor al acestei Episcopii, investit de urmașii Marelui Ștefan, să ajungă în mâinile glorioase ale Aceluia, căruia providența i-a rezervat cel mai mare rol în viața noastră națională, Maiestatea Sa Regele Ferdinand, care a binevoit a mi-o încredința mie, smeritului și nevednicului întâi ales Episcop al reînființatei ctitorii a lui Ștefan cel Mare, acum a Vadului, Feleacului și Clujului.

Eparhia Vadului, al cărei Ctitor ai fost în viața Ta plină de fapte bogate și mărețe, se prezintă azi în haine de sărbătoare la mormântul Tău:

Cu genunchele plecat și cu inima smerită ca să ridicăm rugăciuni pentru sufletul Tău și să ne închinăm memoriei Tale preaslăvind faptele Tale.

Am venit să ne inspirăm de duhul vremilor în care ai trăit, să ne înarmăm cu puterea credinței de care ai fost stăpânit, când ai zidit 44 biserici și mănăstiri adăpostitoare ale credinței strămoșești, ca mulțămită lui Dumnezeu, că Ți-a ajutat să înfrânți tătarii, leșii, turcii și pe ungurii îngâmfați.

Am venit să punem făgăduință că până la suflarea noastră cea mai de pe urmă, vom fi străjerii credinței, pe care Tu o ai apărât prin întemeierea Episcopiei Vadului, în părțile Clujului, pe care Ți le-a dăruit Matei Corvinul în semn de respect pentru armele Tale biruitoare.

Caută din înălțime cu ochiul Tău bunule și revărsa darul Tău cu îmblăsurare asupra celor ce am venit să aducem prinos de mulțumită Domnului, care cu braț înalt a sporit ogoarele, satele și orașele, a întărit bisericile, a așezat mănăstirile și în 36 de războaie, purtate cu rezultate strălucite, ne-a dat pildă vie de luptă și de jertfă creștinească spre mărirea lui Dumnezeu și a neamului nostru românesc.

Fă, Doamne, ca să-l avem de-a pururea înaintea ochilor noștri, ca exemplu al iubirii de țară și de glia strămoșească, ca hotarele [pe] care le stăpânim azi să fie hotare neclintite, cum neclintită are să rămână în noi credința în Dumnezeu, Cel ce ne-a încredințat o misiune pe pământ, misiunea de a răspândi cultura, civilizația și pacea pe pământul udat de lacrimile străbunilor noștri.

Încheiem rugăciunea noastră cu aceste versuri ale bardului național Vasile Alecsandri: „Ștefan / Ființă de o natură gigantică divină, / El e din aceia la cari istoria se închină, / Precum un soare splendid / Ce sparge deșii nori, / El răspândește raze pe secolii viitor”. Amin!

¹ Actele Sinodului ordinar al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, ținut la Cluj în anul 1922, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1923, p. 70.

² Nicolae Vasiu, Ioan Bunea, *Episcopul Nicolae Ivan 1855-1936: ctitorul reînvi-atei Eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului. Studii și documente*, ediția a II-a îngrijită de pr. Iustin Tira, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015, p. 98.

³ „Pelerinajul dela Putna”, în *Beiușul*, Anul II, Nr. 38, Beiuș, 1 oct. 1922, pp. 3-4, 12.

⁴ *Ibidem*, p. 12.

⁵ *Ibidem*, p. 4.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*, p. 12.

⁸ Actele Sinodului ordinar al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, ținut la Cluj în anul 1923, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1924, pp. 102-105.

⁹ Episcopul face referire la unirea cu Biserica Romei, adoptată de mitropolitul Atanasie Anghel și de protopopii ardeleni în anii 1698-1701, care a dus la ruperea unității confesionale a românilor din Transilvania, n.ed.

(Su)râsul patriarhilor

Paza minții poate fi numită [...] pe dreptate, născătoare de lumină, născătoare de fulger, aruncătoare de lumină și purtătoare de foc¹ (Isihie Sinaitul)

Dr. Eugen Adrian Truța

ventura modernității extrage din comportamentul creștinului practicant diverse reflexe pe care le generalizează brutal și le acordă statutul de *dogmă* în dauna culturii doctrinare a Bisericii.

Acest mecanism în care nepRACTICANȚII sau NESIMPATIZANȚII credinței creștine au convingerea fermă a convingerilor credincioșilor a deschis ușa multor încrâncenări. Una din aceste exemplificări arată cu degetul înspre sanctificarea încruntării fizionomice. O perspectivă care privează umanitatea de înscrisurile sale native, condamându-ne austerității severe, a devenit în ochii unor acuzaatori o trăsătură definitorie asociată imperativ și pe nedrept creștinătății.

Istoria relației credinței cu dimensiunea rizibilă a vieții are parte însă de bogăția unui întreg raft de incunabule și tipărituri de-a căror lecturi exegetice s-a ocupat domnul Teodor Baconschi, diplomat, ambasador, ministru, teolog și doctor în antropologia religioasă. Volumul său, *Râsul patriarhilor. O antropologie a deriziunii în patristica răsăriteană* (parte din ampla sa teză de doctorat, ultima ediție apărută la Editura Ratio et Revelatio, 2020), sintetizează în mod savant diferitele ipostaze ale disciplinei spirituale în raport cu umorul sau satira și asumarea credinței. Expresiile evlaviei creștine nu includ desfășurarea de tirade zgomotoase ale comicului, dar odată cu evoluția moralizantă a umorului de scenă există puncte comune în jurul cărora pot coabita scopuri nobile spiritual. Nu doar transformarea resoriturilor interioare ale comediei ca gen teatral a contat în acest proces al acordării tacite cu textele patristice și biblice ce dumiresc asupra nostimului valid social, ci și inventarierea comportamentelor pedagogice ale marilor eremiți care folosesc umorul ca metodă de destindere ascetică (a se vedea apoteigma patericală a arcului ce poate ceda sub o presiune perpetuă) și valorizarea modelelor sfinților-nebuni pentru/întru Hristos și a sfinților-mimi (în sine o categorie hagiografică specifică inițial lumii bizantine).

Titlul eseului meu nu corectează titlul mult mai înglobant și elegant al domniei sale, ci țintește în zona proiecției fizionomice a ce înseamnă sfințenia. Avem desenată undeva în străfundurile conștiinței noastre imaginea sfințeniei, și fie că e vorba de un arhetip, fie că lumea monahală și-a impregnat un model facial, pur și simplu acceptăm că portretul sfântului este portretul unui surâs. Evident, etimologia ne ajută: călugăr înseamnă „bătrân frumos” (κάλος γέρον).

Nicăieri nu putem asocia fericirea cu încruntarea și acest adevăr simplu ne conduce și la întrebarea rostogolită de atâtea ori: Iisus a râs vreodată?! Unele indicii biblice infirmă un răspuns pozitiv. În forma aceasta însă, ea pare o invitație tentantă de a bloca umanitatea din noi și de a adopta o anumită severitate greco-latină, motiv pentru detractorii creștinătății de a ne considera finalmente ființe gravissime, fără simțul vieții. Fiziologia râsului în sine, motivațiile inconștiente ale râsului și, uneori, psihozele ascunse în spatele râsetelor se dovedesc a fi întrebări de verificare înaintea oricărui răspuns.

Cert e că travaliul unei vieți interioare însoțite de energia harului lui Dumnezeu aduce serenitate pe chipul oricărui martor al Învierii lui Hristos și, indiferent de vârstă, parcurs biografic, sănătate fizică și mentală, un creștin va avea mereu un zâmbet ascuns în inimă (ca să-l parafrazez pe părintele Arsenie Papacioc).

Cel mai pios și recent exemplu este zâmbetul Preasfințitului Părinte Vasile Flueraș de la a cărui trecere la Domnul se împlinește un an de zile pe 8 octombrie 2022 și care purta pe chipul său încercat de suferințe fizice acute surâsul unui patriarh al duhului. E puțin probabil să-l învinuiască cineva de superioritate sau distanță ironică. Preasfințitul surâdea de dragul celorlalți.

În aceeași logică a imaginii definitorii, împlinirea Evangheliei se probează în/prin privirea persoanei ca tezaur al imaginii divine. Asta nu înseamnă că accesul în Împărăția Cerurilor se face pe criterii estetice sau sub garanția aspectului conform unei morale. Intenția mea e de a sublinia că niciun comportament sau caracteristică externă nu deține avantajul unei certe clasificări spirituale, ci doar că există sugestii vizuale ale unei mai bune împăcări cu lumea și cu Dumnezeu.

Fericirile rostite de Mântuitorul Hristos sunt paradoxale și prin încărcătura suferințelor care le provoacă. De multe ori însă, acceptăm să practicăm gratuit o formă severă de gravitate personală în care ne recunoaștem rolul de creștin și afișăm această seriozitate rigidă și ușor teatrală pentru a fi siguri de apartenența la Evanghelie.

Observația mea este legată de improbabilitatea unei asemenea concluzii și de necesitatea depășirii schemei sobru=creștin, vesel=superficial și carismatic=mântuit. Mântuirea e dincolo de catalogări certe, ea intervine prin sugestie, iar surâsul creștinilor poate fi forma subtilă a acestei nobile științe a mântuirii în care *paza minții* de orice stereotip naște lumina și libertatea regăsirii harului.

EUGEN-ADRIAN TRUȚA, *Simplități de borangic*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2022.

Domnul dr. Eugen-Adrian Truța nu e un novice în arealul publicisticii. Volumul intitulat: *Extazul mistic – o teologie a experienței* (col. „Pastoralia”, vol. 8, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2020), care are la bază teza sa de doctorat, alături de constantele pastile și eseuri găzduite de către periodicul *Renașterea* al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului, ori de o revistă precum *Horeb* de la Huși, vin să spună lucruri interesante cu privire la un palmares publicistic dinamic.

În recenta lucrare intitulată sugestiv *Simplități de borangic*, el adună douăzeci și șapte de texte, ușor de lecturat, dar dense în conținut teologic, ce sunt dedicate unor teme actuale, ori propun chei de lectură aduse la zi ale unor texte devenite deja clasice. Autorul oferă astfel lecturi personale ale unor pasaje precum cel de-al treisprezecelea capitol al Epistolei întâi către Corinteni, o traducere „militară” a unui fragment interesant din Epistola către Efeseni a Apostolului neamurilor (6, 11-17), dar și abordări ale unor subiecte de actualitate precum dezvoltarea personală. Iată, de exemplu, cum conchide dânsul propria exegeză a mai-sus pomenitului pasaj citat intens cu referire la dragoste: „12. Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față, acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaște pe deplin, precum am fost cunoscut și eu.

Azi intuiesc prin antologii și construiesc sinteze prin aproximații, însă cunoașterea ultimă îmi va descoperi Adevărul precum și Adevărul m-a cunoscut pe mine. 13. Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragoste. Pentru că în final vor subzista credința, nădejdea și dragostea, ultima fiind veșnica dragoste” (p. 180).

Demnă de notat este și polarizarea, bine argumentată a autorului, înspre o mistică militantă, pe care o vede drept soluția la toate tertipurile cu care diavolul, folosindu-se de un instrumentar vast, încearcă să-l înșele pe om. Eugen-Adrian Truța ține astfel să arate că: „Dacă Antihrist s-ar manifesta mâine, el ar fi îmbrăcat în armonia lui Apollo, ar gira etic monismul științific și ar răsuci bagheta magică a elementelor lumii care transformă (printr-o mistică psihologizantă a raționalismului) viața duhovnicească într-o *magie naturalistă* pentru a ne înșela așteptările. Salvarea noastră vine din faptul că nimeni nu e mistic în afara Euharistiei și fără corpul doctrinar revelat. Nu de poți așeza într-un colț de cameră așteptând momentul mistică fără să ai suportul prealabil al unei doctrine aferente” (p. 43).

Crochiurile, potretele și evocările unor personalități de prim rang ale spațiului ecleziastic recent constituie și ele o secțiune importantă a demersului său publicistic. Oameni precum Mitropolitul Bartolomeu al Clujului, o personalitate complexă, culturală, bisericească și socială a României recente, fac obiectul unor inspirate notițe, în care nu complexitatea aparentă a limbajului, ci ilustrarea unor realități de relevanță apodictică se găsește în prim plan. Iată un astfel de exemplu: „Visceralitatea peniței sale l-a ținut permanent departe de claustrofobicul idiom clerical și de tentația autoreferențială care i-ar fi fost îndreptățite de anii din temniță sau surghiun. Odată ce ai frecventat cele mai adânci zone ale conștiinței umane care ți-au dezgolit vulnerabilitatea până la a atenta la propria integritate fizică, nu te mai poți comporta profesionist în discursul tău. Ortodoxia Mitropolitului Bartolomeu nu era datorată unei agasante nevoi de prim-plan, ci nutrea în frumusețea elocinței sale un traseu de libertate către care eram și suntem cu toții invitați” (p. 27). Deși s-ar părea că realitățile vieții duhovnicești cu accente mistice reprezintă apanajul spațiului monastic, autorul reușește să dezamorseze acest mit. El însuși, deși laic, e capabil să evalueze anumite trăsături ce țin de viața practică, să evidențieze anumite forme viciate de trăire a credinței și să tragă semnale de alarmă. Aspecte precum credința, reprezintă termeni cheie ai evaluării sale: „Suma eforturilor noastre în ce privește trăirea credinței poate fi tradusă de multe ori ca o cerbicie copilărească de a dori doar anumite grile de lectură ale existenței, o imaturitate spirituală care în cele mai tulburătoare momente face din nerăbdarea noastră material de simptomatologie nevrotică și poate faptul în sine nu e lipsit de importanță, poate chiar acestea sunt trăsăturile rățcirii minții în fața realității cotidiene” (p. 149). Bine scrisă, dedicată unor subiecte de actualitate deopotrivă pentru viața socială, cât și pentru cea duhovnicească, lucrarea *Simplități de borangic* a domnului Eugen-

Adrian Truța se constituie nu doar într-un text valoros ce merită citit de către teologii ce vor să evadeze din sfera limbajului clișeistic („de lemn”, cum l-ar numi unii), ci și de către orice categorie de curioși care vor să vadă cum teologia poate oferi răspunsuri, ori e chiar capabilă să dialogheze și să provoace societatea la reevaluarea unor principii, redefinirea modelelor, ori a standardelor, pe baza unei axiologii ce a trecut nu doar proba timpului, ci chiar se definește pe sine prin intermediul unor trăsături precum perenitatea. Pentru efortul de a oferi astfel de „pastile” cu rol de panaceu sufletesc universal, autorul se cuvine felicitat, iar lucrarea recomandată cu toată căldura.

Protos. dr. Maxim (Morariu)

Despre pastorație și duhovnicie, cu Părintele Arhimandrit Teofil Tia (VI)

Arhim. Andrei Coroian: *Creștinismul înseamnă eroism, netemere de moarte, de suferințe. Creștinul este (ar trebui să fie) un ostaș neîmficat, asemeni lui Iisus Hristos... Pe de altă parte, Biserica este un spitalul duhovnicesc, limanul de scăpare al celor răniți și dezamăgiți... Cum se poate realiza transformarea, revenirea la mentalitatea eroică și duhul neîmficat al creștinismului de început?*

Arhim. Teofil Tia: - Viața noastră pe acest pământ nu este o cruciadă contra răului, ci o călătorie pentru victoria dragostei în propria inimă. Așa că metafora „ostașului” este frumoasă, sugestivă, dar deloc exhaustivă. Spiritul combativ caracterizează pe omul pornit pe calea înduhovnicirii, dar până la un moment doar. Apoi e înlocuit de spiritul păcii fără de hotar și al dragostei fără de condiție.

Aspazia Oțel Petrescu spunea frumos: „Am învățat în închisoare cum suferința este o treaptă de iubire!”; tot ea mai adaugă: „Suferința corectează un mare rău pe care l-ai făcut!”. Dacă vom înțelege acest adevăr, ne vom face prieteni cu suferința, iar această prietenie va transforma suferința în izvor de mângâiere și pace duhovnicească.

Arhim. Andrei Coroian: - *O penultimă întrebare, cum vedeți evoluția societății omenеști în următoarele decenii? Care sunt noile ispite ce pot să apară și care ar fi soluțiile rămănerii în echilibru?*

Arhim. Teofil Tia: - Unul din lucrurile care ne definesc este și ceea ce ne îngrijorează. Acestea pot crea anxietate, angoasă, și pot otrăvi foarte mult viața noastră interioară. E bine să ne știm bine identifica fricile pentru a le dizolva. Nu trebuie să ne închipuim un rău mai mare în viitor, pe care nu-l vom putea controla. Nu spun Sfinții Părinți că tot răul din lume, de la Adam și Eva până la sfârșitul lumii, nu este decât o picătură de otravă față de oceanul de dragoste din Dumnezeu. Poate o picătură să otrăvească un ocean? De aceea, *creștinul adevărat nu-și cultivă frici de viitor, ci siguranțe, certitudini, pace*. Viitorul e securizat de Dumnezeu mai mult decât îl poate destabiliza Satana.

În plus, să nu uităm că fiecare dintre noi vom impregna propria stare interioară asupra societății, și vom interpreta realitatea în funcție de propria stare duhovnicească. Dacă vom opta pentru creșterea în dragoste, ni se va părea că și în exterior lucrurile merg bine; dacă vom avea alte priorități în viață decât creșterea în dragoste, ni se va părea că lumea întreagă merge în altă direcție decât cea bună. „Dacă ochiul tău va fi murdar...” – ne avertizează Mântuitorul.

Părintele Papacioc spunea: „Vreau să schimb întreaga lume schimbând un singur om: pe mine!”. De aceea, soluția este să ne concentrăm pe schimbarea noastră în bine, pe evoluția noastră duhovnicească personală, și apoi o energie pozitivă se va revărsa în jurul nostru oriunde vom trăi și vom munci. Asta este calea rămănerii în echilibru. Societatea întreagă este un ecosistem, și fiecare avem un rol în menținerea ei în echilibru. Nu trebuie să ne subevaluăm propriul rol. *Prin atitudinea noastră putem intoxica sau vindeca, otrăvi sau oxigena lumea din jur*. Esența problemei stă în câtă dragoste putem acumula în propria inimă.

Arhim. Andrei Coroian: - *Și, în final, un cuvânt de încurajare, lumină și nădejde, știind că finalul tuturor greutăților este venirea Împărăției lui Hristos, a lumii incoruptibile, instaurarea fericirii depline.*

Arhim. Teofil Tia: - Împărăția lui Hristos deja s-a revărsat între oameni, ea fiind viața duhovnicească. Dacă deja am activat-o în viețile noastre, avem controlul lucrurilor. Episcopul Gurie al Devei și Hunedoarei mi-a fost cel mai apro-

¹ Isihie Sinaitul, cuvântul 69 din a II-a sută de capete, *Filocalia sau culegere din scrierile sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăța, lumina și desăvârși*, vol. IV, tradusă din grecește de prot. stavr. dr. Dumitru Stăniloae, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948, p. 84.

Un nou manual de Religie Ortodoxă pentru clasa a V-a

Prof. dr. Ionița Timiș

Colegiul Național Pedagogic „Gheorghe Lazăr” Cluj-Napoca

Religia, ca disciplină a trunchiului comun din planul-cadru al învățământului, a participat și anul acesta la licitația realizată de Ministerul Educației în vederea evaluării manualelor școlare. Din acest an, pe piața românească a apărut un nou manual, editat de CD Press, care a fost clasat pe locul 1 între celelalte manuale de religie, care au existat de piață de patru ani.

Autorii acestui manual, aflați sub coordonarea conf. dr. Vasile Timiș, cadru didactic la Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic, specialist în Didactica religiei și în Psihologia religioasă, și-au pus în lucrare întreaga experiență didactică, demonstrând competențe științifice și psiho-pedagogice în realizarea acestui produs curricular.

Ce sunt manualele școlare?

Care sunt funcțiile lor și cum pot fi realizate manualele școlare? Iată câteva întrebări care se doresc a fi lămuritoare pentru cei care doresc să se încumete la această muncă frumoasă, bazată pe ani de experiență didactică, care poate lăsa urme frumoase în conștiința celor care vor studia din aceste manuale, care nu sunt altceva decât lumini aprinse pe cărări de mult bătătorite de atâtea și atâtea generații de tineri studioși.

Manualele școlare sunt produse curriculare secundare / auxiliare, care detaliază, structurează și operaționalizează în mod sistematic conținuturile recomandate de programa școlară, la fiecare obiect de studiu și pentru fiecare clasă, organizându-le și sistematizându-le pe capitole, subcapitole, teme și lecții.

Pentru elevi, ele sunt instrumente de lucru operaționale, de informare, formare și autoformare. Un manual bun nu este doar un depozitar de informații, ci și prilej de dezvoltare a gândirii, a capacităților și pozițiilor intelectuale, voliționale, morale, estetice.

Pentru profesori sunt instrumente didactice cu rol de ghid, de orientare a activității didactice, respectiv de selectare a conținuturilor științifice valorificabile în vederea atingerii finalităților urmărite¹.

Perspectivă nouă asupra educației

Manualele școlare dau o perspectivă nouă dimensiunii educației, prin varietatea de produse curriculare care operaționalizează și structurează conținuturile, oferind o alternativă pentru atingerea aceluiași competențe stabilite la nivel european. Posibilitatea profesorului de a alege un manual îl determină să facă acest pas din perspectiva elevilor săi, pe care-i cunoaște, le știe nivelul de pregătire, particularitățile de vârstă, potențialul de deschidere spre nou, dar și din perspectiva sa, ca unul care este dirijorul actului educațional în clasa sa, respectiv ca unul care întrevide posibilitatea atingerii unor competențe mai aprofundate decât alte clase, pe baza stilului personal de predare și evaluare. Tocmai de aceea, există o ofertă de manuale alternative, pe care o poate consulta din timp, ceea ce presupune o democratizare a actului didactic din perspectiva celor doi actori ai educației.

Pe piața școlară educațională românească, apariția acestui manual de Religie pentru clasa a V-a, îmbogățește paleta de ofertă didactică, aducând un suflu nou în dinamica procesului educațional, datorită atuurilor pe care le are. Manualul iese din tiparele clasice, oferind profesorului oportunitatea de a putea să își organizeze propria strategie didactică. Lecțiile sunt concepute în așa fel încât pot fi parcurse integral în timpul unei ore de curs. Are un design unic, modern, vesel și atractiv și este în actualitate cu tendințele didacticii moderne.

Având ca obiectiv formarea unui caracter puternic și modelarea personalității elevului, bazate pe valorile creștine, atât de importante într-o societate civilizată, acesta oferă profesorului și elevului informații complexe, dar, în același timp, foarte accesibile, cu un mesaj clar, ușor de receptat. Proiectele propuse de autori sunt de actualitate, ușor de realizat, încurajând

elevul să coopereze, să empatizeze și să consolideze competențele propuse în programa școlară.

Varianța digitală

Are un concept inovativ și atractiv, divers în aplicații, fiind bine structurat din punct de vedere didactic. De asemenea, conținutul video este foarte bine gândit și aranjat pe parcursul lecțiilor, oferind profesorilor posibilitatea de a antrena elevii la discuții ce vizează însușirea anumitor comportamente frumoase, pornind de la exemplele personalităților biblice. Materialul video este îmbogățit cu mărturiile unor personalități din lumea culturală și științifică contemporană.

Manualul oferă, la toate lecțiile și (auto)evaluările unităților de învățare, exerciții și aplicații care respectă structura itemilor obiectivi, semiobiectivi și subiectivi, ceea ce este un atu pentru elevii și profesorii dornici de a participa la concursurile și olimpiadele școlare. Totodată, profesorii și elevii vor beneficia și de *Portofoliul profesorului*, care conține *Planificarea calendaristică*, *Proiectarea pe unități de învățare* și *Răspunsuri și sugestii de rezolvare pentru toate exercițiile din manual*, precum și *Căietul elevului*.

Funcțiile didactice

Având în vedere astfel de valențe pe care le aduce această resursă didactică, manualul trebuie analizat și din perspectiva funcțiilor didactice. Care sunt acestea?

Ca instrument de informare și de lucru pentru elevi, manualul îndeplinește concomitent următoarele funcții: informativă (de informare), formativă (de structurare și organizare a învățării), de dirijare / ghidare a învățării, de autoinstruire și stimulativă.

- 1) *Funcția informativă (de informare)* se referă la:
 - selectarea cunoștințelor (respectându-se logica internă a științei și asigurându-se logica didactică, cu respectarea programei);
 - prelucrarea și filtrarea acestor conținuturi (simplificarea, accesibilizarea, punerea lor în relație și structurarea lor).
 - 2) *Funcția formativă* (de structurare și organizare a învățării) se referă la sprijinirea activităților de instruire și autoinstruire ale elevilor, prin:
 - valorificarea experienței practice, realizarea de exerciții și aplicații practice pentru a ajunge la abordări teoretice;
 - valorificarea abordărilor teoretice pentru realizarea de aplicații și acțiuni practice;
 - sugestii metacognitive care pot fi valorificate în acțiunile de instruire și autoinstruire.
 - 3) *Funcția de dirijare / ghidare a învățării prin:*
 - structurarea conținuturilor de studiat;
 - includerea unor jaloane pentru elevi: cuvinte-cheie, definiții, întrebări și elemente de reflecție: sublinieri ale unor idei, chenare, colorare; rezumate; evidențierea aplicațiilor; sprijinirea demersurilor metacognitive ș.a.;
 - oferire de modalități de lucru, explicit sau integrate în text, care pot fi utilizate ca atare sau în modalități creative.
 - 4) *Funcția de autoinstruire* se referă la susținerea studiului independent al elevilor, a demersurilor lor cognitive și metacognitive.
 - 5) *Funcția stimulativă* constă în dezvoltarea interesului elevilor pentru studiu, în trezirea curiozității lor, a interesului lor epistemic, a dorinței lor de cunoaștere².
- Un manual pentru a putea fi calificat în licitație, trebuie să îndeplinească, obligativ, aceste funcții. Evaluarea unui manual se realizează de către o comisie a Ministerului Educației, care asigură confidențialitatea, atât față de autori, cât și față de ceilalți evaluatori.

Condițiile de realizare

Există o serie de criterii pe baza cărora se realizează evaluarea. Evaluarea din perspectiva calității, este cea care dă valoare manualului, în raport cu condițiile realizării manualului. Din perspectivă curriculară, condițiile pe care trebuie să le satisfacă un manual pot fi clasificate în trei mari categorii:

- condiții generale
 - condiții de structurare
 - condiții de redactare.
1. *Condițiile generale* se referă la aspectele legate de conținutul științific și de accesibilizarea lui:
 - Conținuturile răspund pertinent finalităților educaționale existente în programă?
 - Conținuturile corespund nivelului de dezvoltare cognitivă al elevilor?
 - Conținuturile răspund adecvat nevoilor educaționale și intereselor de cunoaștere ale elevilor?
 - Sunt conținuturile corecte, precise, actuale, variate, coerente și obiectiv prezentate?
 - Sunt conținuturile prezentate gradual, de la simplu la complex?
 - Sunt conținuturile suficient de elaborate, de dezvoltate în raport cu enunțurile sintetice ale programei?
 - Sunt prezentate, în manieră explicită, aplicații concrete ale conținuturilor studiate?
 - Conținuturile sunt integrate prin abordări interdisciplinare?
 2. *Condițiile de structurare* se referă la organizarea, ierarhizarea și structurarea conținuturilor:
 - Conținuturile sunt prelucrate în acord cu paradigmele educaționale actuale?

- Sunt valorificate valențele formative și informative ale conținuturilor?
 - Manualul propune elevilor diverse tipuri de situații de învățare?
 - Manualul conține o diversitate suficient de mare de tipuri de sarcini de învățare?
 - Activitățile de învățare prezentate asigură activismul elevilor?
 - Manualul oferă probe de evaluare și de autoevaluare?
 - Manualul oferă oportunități pentru fixarea, sistematizarea, recapitularea cunoștințelor?
 - Manualul oferă sugestii pentru metacogniție, pentru monitorizarea, reglarea și optimizarea învățării?
3. *Condițiile de redactare* se referă la aspectele generale legate de redactarea și tehnoredactarea manualului, stilul de redactare, limbajul utilizat, ilustrații:

- Conținuturile sunt organizate logic după un (semi)algoritm: prezentare; text principal organizat în capitole și subcapitole, în conformitate cu unitățile de conținut din programă; rezumat; exerciții, evaluare?
- Capitolele sunt echilibrate ca lungime, stil de redactare și tehnoredactare?
- Extinderea capitolelor este în acord cu relevanța temei tratate?
- Rezumatele (fie că sunt la începutul textului, fie la sfârșit) sunt clare, concise, esențializate și edificatoare?
- Cuprinsul este precis și suficient de detaliat, astfel încât să sprijine orientarea elevilor în studiul disciplinei?
- Textul este lizibil – caractere, fonturi, culori, chenare etc.?
- Limbajul este corect și adaptat nivelului de pregătire al elevilor?
- Ilustrațiile sunt intuitive, clare, precise, plasate corect în pagină?
- Legenda ilustrațiilor este clară și precisă, iar explicațiile aferente ilustrațiilor sunt clarificatoare?
- Ilustrațiile satisfac exigențele de ordin estetic (calități estetice, culori folosite, aspecte plăcute și atrăgătoare)?
- Raportul text scris – ilustrații este adecvat?³

Iată criteriile pe care le-au respectat autorii manualului de Religie de la clasa a V-a, împreună cu echipa de la Editura CD Press, fapt pentru care Ministerul Educației a considerat să fie clasat pe locul 1, între celelalte manuale competitive. Echipa de autori, având o bogată experiență didactică, și-au îngemănat ideile și au dat naștere acestui manual, care dorim să motiveze elevii și să ridice standardele realizării unor astfel de materiale didactice.

Bibliografie:

Prof. univ. dr. Mușata Bocoș, Lector univ. dr. Daniel Andronache, lector univ. dr. Delia Muste, Lector univ. dr. Constantin Catalano, *Curs Teoria și Metodologia Curriculumului*, curs, Cluj-Napoca, 2020.

¹ Prof. univ. dr. Mușata Bocoș, Lector univ. dr. Daniel Andronache, Lector univ. dr. Delia Muste, Lect. univ. dr. Constantina Catalano, *Curs Teoria și Metodologia Curriculumului*, curs, Cluj-Napoca, 2020, p. 45.

² Idem, , p. 53.

³ Idem, , p. 53.

piat de inimă coleg din timpul celor 4 ani de studii la Padova. Era un om inepuizabil, cum inepuizabil cred a fost și ulterior, ca episcop la Craiova și la Hunedoara. Am răspuns la aceste întrebări permanent gândindu-mă că veniți din eparhia lui. A plecat la Cer brusc și repede, la doar 53 de ani nămpliniți.

De obicei, ierarhii noștri trăiesc peste 90 de ani, căci au o viață foarte echilibrată. Echilibrată a fost a episcopului Gurie, doar că o boală agresivă într-un context de comorbiditate și-a spus cuvântul. L-ați îngropat în catedrală precum în Muntenia, și eu consider că aveți un mare giuvaer mistic acolo, sub podelele bisericii, de care nu mulți sunt conștienți. El a răspândit în jur multă „relație”, afecțiune și iubire în jur, în mod spontan, natural, electrizant. A fost un om mare într-un trup mic, care a ars dinamic pentru poporul său. Cred că acum v-a devenit tuturor mijlocitor de Sus. Mitropolitul Banatului spunea la înmormântarea sa: „Dumnezeu nu ne ia pe rând, ci ne ia din rând!”.

Un cuvânt de balsam pentru eventuala plecare mai devreme de pe Pământ a oricăruia dintre noi ne dă americanul Gordon Livingston: „De ce ne dorim cu toții să ajungem la 100 de ani? De ce așteptăm aceasta cu nerăbdare? Să ajungem o colecție de suferințe fizice și de amintiri repetate!”. Mai bine să-L lăsăm pe Dumnezeu să decidă momentul, căci știe mai bine decât noi.

De aceea vom încheia spunând că adevărata credință constă în dragostea de Dumnezeu și de semen, o dragoste pe verticală și o alta pe orizontală. Și astfel împlinim toată Legea și Proorocii! Împărăția lui Dumnezeu este iubire din abundență, iubire gratuită, diafană, luminoasă, revărsată din belșug în viețile oamenilor.

Vă mulțumesc!

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj (septembrie 2022)

Semnălam apariții editoriale (on line):

- Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, *Aspecte stilistice în Liturghia bizantină corală a unor compozitori români din sec. XX*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2022.

- Prof. univ. dr. Dan-Lucian Dumitrașcu, Pr. prof. univ. dr. Gabriel-Viorel Gârdan, *În onoare Mircea Gelu Buta*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2022.

- Pr. lect. univ. dr. Adrian-Aurel Podaru, *Autoritate ecleziastică și putere imperială în Antichitatea Târzie: Sfântul Ioan Gură de Aur și Fericitul Augustin*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2022.

Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, directorul Școlii Doctorale de Teologie „Isidor Todoran”, Pr. conf. univ. dr. Cristian Sonea și drd. Dorin-Ioan Sălvau au participat în orașul german Karlsruhe la **Cea de-a 11-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor care a avut loc în perioada 31 august - 8 septembrie 2022.**

Între 1 și 6 septembrie 2022 s-au desfășurat examenele de finalizare a studiilor, sesiunea a II-a. În urma probei scrise și a susținerii tezelor de licență au fost declarați licențiați în Teologie 22 de absolvenți ai specializării „Teologie Ortodoxă Pastorală”, 2 ai specializării „Teologie Ortodoxă Didactică” și 2 ai specializării „Artă Sacră”. De asemenea, prin susținerea disertațiilor au încheiat studiile ciclului de Master 17 absolvenți ai programelor de studii la acest nivel („Arta Sacră - Conservarea, Restaurarea și Crearea Bunurilor Culturale”, „Bioetică - Morală, Etică și Deontologie”, „Consiliere Pastorală și Asistență Psihosocială”, și „Istoria Religiiilor. Geopolitica Religiiilor Monoteiste (Creștinism, Iudaism, Islam)”.

Marți, 6 septembrie 2022 a avut loc susținerea lucrărilor pentru obținerea gradului I profesional al personalului clerical. La această sesiune au participat 24 de preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Episcopia Maramureșului și Sătmăruului, Episcopia Sălajului, și Episcopia Ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei. Lucrările au fost întocmite sub coordonarea profesorilor Facultății.

În perioada 6-9 septembrie 2022, a avut loc la Mănăstirea Bose (Italia), a XVIII-a Conferință internațională ecumenică de spiritualitate ortodoxă *Sf. Isaac de Nive și învățătura sa spirituală*. PS conf. univ. dr. Benedict Bistrițeanul a susținut comunicarea cu titlul: *L'annuncio di una misericordia infinita*.

Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană a susținut comunicarea cu titlul: *The Mission of the Church according to Mt 28,19-20* în cadrul celui de al IX-lea Simpozion Internațional al Bibliștilor Neotestamentari cu tema: *Apostolicity and Mission of*

the Church according to the New Testament and early Christian Writings care s-a desfășurat în perioada 11-17 septembrie 2022 la Varna, în organizarea Facultății de Teologie Ortodoxă „Sf. Clement de Ohrida” a Universității din Sofia.

În perioada 12-15 septembrie 2022 s-a desfășurat examenul de admitere la Școala Doctorală de Teologie „Isidor Todoran” a Facultății noastre. În cadrul acestei școli sunt afiliați 14 conducători de doctorat: ÎPS Pr. prof. univ. dr. Andrei Andreicuț - *Spiritualitate ortodoxă*, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu - *Muzică bisericească și Ritual*, Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă - *Teologia Vechiului Testament, cu elemente de arheologie biblică și limbă ebraică*, Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru - *Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu noțiuni de paleografie*, Pr. prof. univ. dr. Valer Bel și Pr. conf. univ. dr. Cristian Sonea - *Misiologie și ecumenism*, Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb și Pr. conf. univ. dr. Gabriel Gârdan - *Istorie bisericească universală*, Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană - *Studiul biblic și exegetic al Noului Testament*, Pr. prof. univ. dr. Vasile Gordon - *Omiletică și Catehetică*, Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia - *Teologie Pastorală*, Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie - *Morală creștină* și Pr. conf. univ. dr. Patriciu-Dorin Vlaicu - *Drept canonic* și Conf. univ. dr. Nicolae Turcan - *Apologetică*.

În perioada 12-22 septembrie 2022 a avut loc examenul de admitere la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, nivel licență (la specializările „Teologie Ortodoxă Pastorală”, „Teologie Ortodoxă Didactică”, „Teologie Ortodoxă Asistență Socială” și „Artă Sacră”) și master (la specializările „Artă Sacră - Conservarea, Restaurarea și Crearea Bunurilor Culturale”, „Bioetică - Morală, Etică și Deontologie”, „Consiliere Pastorală și Asistență Psihosocială”, „Istoria Religiiilor. Geopolitica Religiiilor Monoteiste (Creștinism, Iudaism, Islam)”, „Doctrină, Hermeneutică și Istorie Bisericească” și „Pastorație și Viață Liturgică”, sesiunea a II-a.

În ziua de 13 septembrie 2022, la Radio de BiNe din Bistrița, al emisiunea: BiNe pentru TINERI, cu tema: *Viața în armonie cu ceilalți, un dar al lui Dumnezeu*, invitat a fost studentul Arsente-Dumitru Sidor (specializarea Pastorație și viață liturgică, nivel master).

În zilele de 15 și 16 septembrie 2022 Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad a organizat Simpozionul Internațional al Școlii doctorale: Teologia în cetate. Evocări, exigențe și perspective.

Școala noastră doctorală „Isidor Todoran” a fost reprezentată de:
- Drd. Daniela-Luminița Ivanovici, care a susținut comunicarea: *Diaconatul feminine azi. Provocări și perspective*,
- Drd. Mihaela Brânză, care a susținut comunicarea: *Teme despre fericirea contemporană: maternitate și paternitatea în cheie ortodoxă*.

Între 15 și 17 septembrie 2022 la Suceava, în organizarea Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, a Comisiei Naționale a României pentru UNESCO, a Universității „Ștefan cel Mare” și a Ministerului Culturii, a avut loc Simpozionul: *Moștenirea mușatină: Credință - Cultură - Istorie. 500 de ani de la sfințirea bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” Mănăstirea „Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava”*. Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie a susținut comunicarea cu titlul: *Imnul Acatist al Maicii Domnului în iconografia ctitoriilor mușatine. Studiu de caz*

În cadrul Festivalului Internațional de Carte Transilvania, desfășurat la Cluj-Napoca între 15-18 septembrie 2022 au avut loc o serie de lansări de carte:

Joi, 15 septembrie: *În fiecare arbore cântă o vioară posibilă*. Mitropolitul Bartolomeu prin ochii tinerilor. Album. Au vorbit: ÎPS Pr. prof. univ. dr. Andrei Andreicuț, PS conf. univ. dr. Benedict Bistrițeanul Pr. lect. univ. dr. Bogdan Ivanov.

Vineri, 16 septembrie: Diac. dr. Alexandru Salvan, *Discursul lui Isaia despre Duhul Sfânt. Ruah Hakodesh*. Au vorbit: Diac. lect. univ. dr. Stelian Pașca-Tușa și autorul.

Vineri, 16 septembrie: Arhim. Serafim Papacostas, *Parabolele Domnului*. ÎPS Pr. prof. univ. dr. Andrei Andreicuț, Arhid. conf. univ. dr. Olimpiu-Nicolae Benea și Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci.

În perioada 18 septembrie 2020 - 17 septembrie 2022 s-a derulat proiectul: *Calitate și interdisciplinaritate în practica studenților Universității Babeș-Bolyai în management cultural (CIP)*, finanțat prin Programul Operațional Capital Uman, Axa Prioritară 6 - Educație și competențe, prioritatea de investiții 10.iv, implementat de Universitatea „Babeș-Bolyai” prin Facultățile de Studii Europene, Teologie Ortodoxă și Teatru și Film și au implicat un număr de 324 studenți din cadrul celor trei facultăți, prin derularea de activități de consiliere și orientare profesională, sesiuni de sensibilizare și competențe antreprenoriale și stagii de practică în domeniul managementului cultural. Proiectul face parte din

prioritățile strategice ale Universității de identificare a nevoilor studenților și de corelare a acestora cu piața forței de muncă. Peste 100 de studenți teologi au luat parte la acest stagi, și o parte dintre ei au fost deja angajați. Coordonatorul proiectului în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă a fost Pr. conf. univ. dr. Cristian Sonea.

În zilele de joi, 15 septembrie și vineri, 16 septembrie 2022, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Municipiul Baia Mare și la Centrul Cultural Pastoral „Sfântul Iosif Mărturisitorul” din Sighetu Marmăției a fost organizat de Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmăruului, Simpozionul internațional intitulat *Maramureș - promotor al culturii și identității românești în lume. Dimensiunea internațională a culturii și științei românești și maramureșene*. A participat Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă.

Între 17-21 septembrie 2022, Corul de cameră „Psalmodia Transylvanica” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, a efectuat un turneu artistic, în cadrul căruia a susținut o serie de concerte corale religioase și populare la Nürnberg, Ansbach și la Neuendettelsau, la invitația Facultății de Teologie Evanghelică Augustana din localitatea Neuendettelsau (Germania). Cu această ocazie, duminică 18 septembrie 2022, corul de cameră „Psalmodia Transylvanica” a dat răspunsurile în cadrul Sfintei Liturghii în Catedrala Mitropolitană din Nürnberg.

Sâmbătă, 24 septembrie 2022, la Mănăstirea Sfântului Ioan Botezătorul din Bobota s-a desfășurat Festivalul coral de muzică religioasă, cu participarea corurilor bisericești din Episcopia Sălajului. Invitat special a fost Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu.

Luni, 26 septembrie 2022, a fost organizat de Arhiepiscopia Râmnicului, Simpozionul Național: *Experiența luminii dumnezeiești în Teologia și spiritualitatea ortodoxă*. Pr. lect. univ. dr. Bogdan Ivanov a susținut comunicarea: *Experiența luminii dumnezeiești și adevărata autoritate în Biserică*.

În zilele de 26 și 27 septembrie 2022, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” în cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad a organizat Simpozionul Internațional: *Artă, Teologie și civilizație în spațiile monastic române. De la școlile mănăstirești la școlile teologice*. Prof. univ. dr. abil. Marcel-Gheorghe Muntean a susținut comunicarea cu titlul: *Centrul / Școala de iconografie de la Nicula, între tradiție și înnoire*.

În perioada 26-30 septembrie 2022 a avut loc la Belgrad simpozionul: *Ecclesiastical Justice* în cadrul căruia Pr. lect. univ. dr. Răzvan Perșa a susținut comunicarea: *Abuse of power and the right to appeal in the Orthodox Canonical Tradition*.

În perioada 27 septembrie - 1 octombrie 2022, Prof. univ. dr. abil. Marcel-Gheorghe Muntean a fost prezent la Universitatea din Ioannina (Grecia) în cadrul unei mobilități ERASMUS.

Între 29 septembrie și 1 octombrie 2022 Centrul de Studii Patristice și Literatură Creștină Antică al UBB s-a desfășurat al III-lea Simpozion Patristic Internațional: *Receptarea textelor și a gândirii Sf. Grigorie de Nyssa în diferite tradiții creștine*. PS conf. univ. dr. Benedict Bistrițeanul a susținut comunicarea cu titlul: *Sf. Grigorie de Nyssa în mistica Sîriacă Orientală - simbolul norului și întunericului*.

În cadrul acestui simpozion, la Galeria „Paul Sima” a UBB a fost organizată o expoziție de icoane cu lucrări ale Conf. univ. dr. Clăudia-Cosmina Trif.

În cadrul Școlii doctorale de Teologie Ortodoxă „Isidor Todoran” a avut loc susținerea publică a tezelor de doctorat:

- 13 septembrie 2022, pr. PAȘCA Vasile: *Ritualul înmormântării în zona Vișeuului. Melodică și immografie*, specializarea Muzică bisericească și ritual, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu,
- 13 septembrie 2022, pr. FĂGĂDARU Emilian-Marius: *Praznicul Adormirii Maicii Domnului - o perspectivă liturgică, immografică și muzicală*, specializarea Muzică bisericească și ritual, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu,

- 20 septembrie 2022, pr. ARGATU Mihail-Iustin: *Creștinismul din Britania Romană (secolele I-V)*, specializarea Istorie bisericească universală, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb,

- 22 septembrie 2022, CRISTEA Vadim (arhim. Iov): *Impactul monahismului asupra vieții moral-spirituale a societății ruse de la începutul secolului al XIX-lea până în prezent*.

- Mănăstirea Optina, specializarea Morală creștină, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie.

- 22 septembrie 2022, pr. BODNARIUC Mihai: *Fundamentele vechitamentare ale mișcării Imiaslavie*, specializarea Teologia biblică a Vechiului Testament cu noțiuni de Arheologie biblică și limbă ebraică clasică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă.

Dr. Dacian But-Căpușan

† **BENEDICT Bistrițeanul**
EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI
VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

Septembrie 2022

1 septembrie: Face o vizită pastorală la Biserica Sfântul Ierarh Nicolae și Sfântul Ioan Evanghelistul din complexul studențesc Hașdeu, Cluj-Napoca. Cu această ocazie, săvârșește o slujbă de mulțumire la împlinirea a 25 de ani de căsătorie a Părintelui Ciprian Negreanu și a soției sale Corina. Rostește un cuvânt aniversar.

2 septembrie: Săvârșește Sfânta Liturghie în paraclisul episcopal cu hramul Sfinții Benedict de Nursia și Isaac de Ninive.

Program de audiențe la birou.

3 septembrie: Săvârșește slujba de resfințire a Bisericii din Filia Dorna, Parohia Așchileu Mic, Protopopiatul Cluj I. Pe un altar de vară amenajat în curtea bisericii slujește Sfânta Liturghie și rostește predica. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, oferă Crucea Transilvană pentru clerici PC Pr. Profesor Gheorghe Șanta, parohul comunității; aceeași distincție, pentru mireni, o oferă doamnei Ana Cighir, Primarul Comunei Așchileu Mare și Ordinul Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni domnului Ioan Felecan. Acordă și diplome de aleasă cinstire binefăcătorilor sfântului locaș. Este însoțit de PC Pr. Dan Lupuțan, Protopop de Huedin.

Oficiază Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Alexandru și Flavia Mureșan în Catedrala Mitropolitană. Rostește un cuvânt ocazional.

La Muzeul Mitropoliei de la demisolul Catedralei Mitropolitane slujește Parastasul pentru Profesorul Eugeniu Coșeriu. Rostește un cuvânt omagial.

4 septembrie: În Duminica a XII-a după Rusalii, săvârșește Sfânta Liturghie și binecuvintează lucrările de înfrumusețare desfășurate la Biserica Parohiei Șardu din Protopopiatul Huedin. Rostește cuvântul de învățătură intitulat: „Gustul vieții veșnice”. Oficiază slujba de sfințire a capelei mortuare nou construită în cimitirul parohial. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, ridică la rangul de iconom pe Pr. Virgil Valerian Șerban, parohul din localitate. Oferă Ordinul Episcop Nicolae Ivan pentru mireni domnului Ovidiu Colceriu, Primarul Comunei Sânpaul; Ordinul Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni, domnilor Viorel Delean și Vasile Mureșan. Acordă și diplome de aleasă cinstire ostenitorilor din parohie. Este însoțit de PC Pr. Dan Lupuțan, Protopop de Huedin.

5 septembrie: În curtea Colegiului Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan”, participă la festivitatea deschiderii noului an școlar și rostește un cuvânt ocazional.

La Catedrala Mitropolitană asistă la slujba de Te Deum oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei cu ocazia începerii anului școlar 2022-2023.

6-9 septembrie: Participă la Conferința Ecumenică de Spiritualitate Ortodoxă, ediția a XXVIII-a, cu tema „St. Isaac of Nineveh and His Spiritual Teaching” („Sfântul Isaac Sirul și învățătura sa duhovnicească”), desfășurată la Mănăstirea Bose din Italia. Prezintă referatul „The proclamation of Infinite Mercy” („Proclamaarea unei milei nesfârșite”).

10 septembrie: Cu ocazia împlinirii a o sută de ani de existență a Protopopiatului Huedin, săvârșește Sfânta Liturghie în sobor de preoți și diaconi pe un altar de vară amenajat în curtea protopopiatului. Rostește un cuvânt de evocator. Alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, oficiază slujba de binecuvântare a plăci comemorative care marchează centenarul Protopopiatului Huedin și slujba Parastasului pentru protopopii de Huedin trecuți la Domnul, în frunte cu Protopopul martir Aurel Munteanu.

11 septembrie: În Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci, săvârșește slujba de resfințire a bisericii parohiale din Corvinești, urmată de Sfânta Liturghie. Rostește predica tematică: „Smerenia

ca stare în Împărăție”. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, ridică la rangul de iconom stavrofor pe Pr. Vlad Murgoi, paroh al comunității din Corvinești. Oferă Ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni domnilor Doru Dobrescu, Ioan Borgovan și doamnei Mărioara Borgovan; Ordinul Mihai Vodă domnului Vasile Borgovan și Ordinul Episcop Nicolae Ivan doamnei preotese Iulia Despina Murgoi. Acordă diplome de aleasă cinstire tuturor binefăcătorilor sfântului locaș.

În Biserica Filiei Valea Ungurașului, Parohia Ceaba, Protopopiatul Gherla oficiază slujba de binecuvântare a noului clopot ce va fi așezat în turla bisericii și rostește un cuvânt de învățătură ocazional. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, ridică la rangul de iconom stavrofor pe Pr. Adrian Grigoreanu, slujitorul sfântului locaș și oferă Ordinul Episcop Nicolae Ivan pentru mireni, domnului Marius Oltean.

12 septembrie: Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

La Opera Națională Română din Cluj-Napoca, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, ia parte la concertul Orchestrei Academice de Stat de Folclor și Etnografie „Otyrar Sazy” din Almaty, Republica Kazahstan.

13 septembrie: Slujește Sfânta Liturghie alături de colegii promoției 2010 a Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia în

18 septembrie: În Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei și de Preasfințitul Părinte Macarie (Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord), participă la slujba de târnosire a Bisericii cu hramul Sfântul Proroc Ilie Tesviteanul de la Mănăstirea Băișoara, Protopopiatul Turda. Rostește la finalul sfințirii un scurt cuvânt de felicitare. În continuare, pe altarul de vară din curtea mănăstirii, participă la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie.

Seara, slujește Paracisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură în Biserica Sfântul Ierarh Nicolae și Sfântul Ioan Evanghelistul din complexul studențesc Hașdeu.

19 septembrie: Face o vizită pastorală în Parohia Sfinții Petru și Pavel de pe Valea Chintăului, Protopopiatul Cluj I.

20 septembrie: Face o vizită pe șantierul Centrului social Sfânta Sofia din Parohia Cornești, Protopopiatul Huedin.

În continuare, face o vizită în satul natal Sartăș, județul Alba.

21 septembrie: Slujește Sfânta Liturghie la paracisul episcopal cu hramul Sfinții Benedict de Nursia și Isaac de Ninive.

Program de audiențe la birou.

23 septembrie: Program de audiențe la birou.

La Casa de Cultură „Dumitru Fărcaș” din Cluj-Napoca, participă la concertul caritabil „Împreună pentru Efreem”.

24 septembrie:

Slujește Sfânta Liturghie la paracisul episcopal cu hramul Sfinții Benedict de Nursia și Isaac de Ninive.

În Biserica Sfântul Cuvios Siluan Athonitul din localitatea Dezmir, Protopopiatul Cluj I, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Maria Ecaterina, fiica fam. Pr. Paroh Alin și Flavia Oprea-Rus.

25 septembrie: În Duminica a XVIII-a după Rusalii, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei și de Preasfințitul Părinte Ignatie (Episcopul Hușilor), participă la slujba de resfințire a Bisericii Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil din cartierul clujean Dâmbu Rotund. Rostește la final un scurt cuvânt ocazional. Apoi, pe altarul special amenajat în curtea bisericii parohiale,

slujește Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie.

26 septembrie: Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

27 septembrie: La Cimitirul Central din Cluj-Napoca, oficiază slujba înmormântării pentru adormitul întru Domnul, Olimpiu Valentin Nicola. Rostește un cuvânt de mângâiere.

28 septembrie: Slujește Sfânta Liturghie la paracisul episcopal cu hramul Sfinții Benedict de Nursia și Isaac de Ninive.

Program de audiențe la birou.

La Centrul de îngrijiri paliative Sfântul Nectarie din Cluj-Napoca, oficiază parastasul pentru cei adormiți în acest așezământ în decursul lunilor august și septembrie.

29 septembrie: Alături de membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, participă la slujba de Te Deum, oficiată de Preasfințitul Părinte Ieronim, Episcop al Daciei Felix, în Sala „Europa Christiana” a Palatului Patriarhiei. În continuare, în Aula „Teotist Patriarhul”, participă la ședința de constituire a noii Adunări Naționale Bisericești, prezidată de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

Seara, ia parte la ședința de lucru a Sinodului Bisericii Ortodoxe Române, prezidată de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în Aula „Teotist Patriarhul”.

30 septembrie: În Catedrala Patriarhală din București, asistă la Sfânta Liturghie săvârșită de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în sobor de șase mitropoliți, și la slujba de Te Deum săvârșită de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Iosif al Europei Centrale și Meridionale, cu ocazia împlinirii a 15 ani de patriarhat a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

A consemnat **Arhid. Sergiu Iustin Pop**, secretar de cabinet

Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, oficiind slujba de resfințire a Bisericii din Filia Dorna, Parohia Așchileu Mic, Protopopiatul Cluj I, 3 sept. 2022.

Biserica Mănăstirii Someșul Cald, Protopopiatul Huedin.

14 septembrie: De sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci, liturghisește în sobor de preoți și diaconi la Catedrala Mitropolitană. Rostește predica tematică intitulată: „De cruce te apropii cu sfială”.

În localitatea Colibița din județul Bistrița-Năsăud, pe vârful numit Piatra lui Orban, oficiază slujba de sfeștania în fața crucii maiestuoase ridicate acolo. Rostește un cuvânt ocazional.

15 septembrie

Slujește Vecernia în Biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel din cartierul clujean Mănăștur. Participă la conferința „Vocația profetică a Ortodoxiei, la ceasul trist al războiului dintre noi”, susținută de domnul Theodor Baconschi. Rostește un cuvânt introductiv.

16 septembrie: Liturghisește la paracisul episcopal cu hramul Sfinții Benedict de Nursia și Isaac de Ninive.

Program de audiențe la birou.

17 septembrie: Slujește Sfânta Liturghie în Parohia Arcalia din Protopopiatul Bistrița. Rostește cuvântul de învățătură intitulat: „Nu suntem singuri!”. Binecuvintează noul centru cultural „Sfântul Vasile cel Mare” și Biblioteca Arhimede, care vor deservi activităților cu tinerii din parohie. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, ridică la rangul de iconom pe Pr. Ovidiu Toma, parohul comunității locale. Oferă Ordinul Episcop Nicolae Ivan domnului Sorin Mititean, Primarul Comunei Șieu-Măgherus; Ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni, doamnei Marcela Turcu, Directorul Școlii Gimnaziale din localitate și doamnei preotese Oana Mădălina Toma. Acordă diplome de aleasă cinstire. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Chiorean, Directorul Centrului de îngrijiri paliative Sfântul Nectarie din Cluj-Napoca.

† ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

Septembrie 2022

1 septembrie: În biserica din Domnești, protopopiatul Bistrița, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Flavia Gabriela, fiica părintelui paroh Florin Gordon. Rostește un cuvânt de învățătură.

2 septembrie: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

Îl primește la reședință pe Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Centrale și de Nord.

3 septembrie: Împreună cu ÎPS Părinte Serafim, săvârșește slujba de sfințire a Paraclisului din incinta Centrului Social „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Cojocna, protopopiatul Cluj I (coordonator: Pr. Georgel Rednic). Rostește un cuvânt de felicitare.

Săvârșește slujba de sfințire a Centrului misionar pentru romi de la Cojocna. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Pe o scenă special amenajată în curtea centrului social din Cojocna, împreună cu ÎPS Părinte Serafim, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de binecuvântare. Acordă părintelui paroh, Georgel Rednic, distincția „Crucea Transilvană” pentru clerici. Acordă Fundației „Vereignite Aktion für Rumänien” din Germania și doamnei preotese Natalia-Viorela Rednic, distincția „Crucea Transilvană” pentru laici. Conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” Fundației „Rumäniche Hilfe Postdam” din Olanda. Acordă „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” părintelui Florin Ignat, asistentul social al protopopiatului Cluj I. Conferă domnului Adrian Sztoika Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar Ordinul „Mihai Vodă” îl conferă domnului Liviu Bojan și domnului Ovidiu Tomoiagă. Este însoțit de domnul Liciniu Câmpian, consilierul misionar social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

4 septembrie: Împreună cu PS Părinte Iustin, Episcopul Ortodox Român al Maramureșului și Sătmăruului, oficiază slujba de binecuvântare a noii capele mortuare din cimitirul satului Ariniș, jud. Maramureș.

Împreună cu ierarhul maramureșean, săvârșește slujba de resfințire a bisericii din Ariniș, iar pe o scenă special amenajată în curtea bisericii, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În curtea școlii din Ariniș, participă la momentul festiv al dezvelirii unei efigii comemorative dedicată artistului polivalent Mihai Olos. Oficiază slujba de binecuvântare a acesteia.

Participă, în direct, din Ariniș, județul Maramureș, la emisiunea „Vine Cluju pe la voi”, realizată de Sergiu Vitalian Vaida și intitulată „Danț la șură în Șura Codrenească Ariniș”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

5 septembrie: Cu prilejul începerii noului an școlar, în Catedrala Mitropolitană, în prezența reprezentanților Inspectoratului Școlar Județean, al elevilor și profesorilor din școlile de pe raza municipiului Cluj-Napoca, oficiază o slujbă de Te-Deum și rostește un cuvânt de binecuvântare.

La Centrul Eparhial se întâlnește cu membrii corpului profesoral de la Colegiul Național „Mitropolit Nicolae Colan”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

6 septembrie: Face o vizită la Mănăstirea „Mihai Vodă” de la Turda și pe șantierul de înlocuire a acoperișului Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Turda (parohi: Prot. Alexandru Rus și Pr. Grigore Marchiș). Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

7 septembrie: În Biserica „Nașterea Domnului” din Sibiu, oficiază slujba înmormântării adormitei întru Domnul, Elisaveta Câmpian, soacra fratelui Înaltpreasfințitei Sale, Vasiliu Andreicuț. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În capela mortuară din cimitirul parohiei Șomcutu Mic (paroh: Pr. Laurean Rus), oficiază o slujbă funebă la căpătâiul adormitului întru Domnul Gavril, tatăl părintelui Ovidiu Gavrea, preot de slujire caritativă la Spitalul Pediatrie I din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În ajunul hramului, pe altarul de vară din incinta Mănăstirii „Nașterea Maicii Domnului” de la Piatra Fântânele, slujește Vecernia Mare cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

8 Septembrie (Nașterea Maicii Domnului): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Fântânele, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia și rostește un cuvânt de învățătură.

9 septembrie: În localitatea Posmuș, protopopiatul Bistrița (paroh: Pr. Ovidiu Petru Cimpoies), participă la momentul festiv al inaugurării Castelului Teleki, complet restaurat prin investiția făcută de Consiliul Județean Bistrița-Năsăud (președinte: Emil Radu Moldovan). Oficiază o slujbă de binecuvântare și rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

10 septembrie: Cu prilejul împlinirii centenarului Protopopiatului Huedin, oficiază slujba de sfințire a Plăcii Comemorative amplasată pe clădirea instituției. Pe o scenă special amenajată, în curtea protopopiatului, oficiază slujba Parastasului pentru protoierei Huedinului mutați în eternitate. Rostește un cuvânt de învățătură.

La împlinirea a 150 ani de la mutarea în veșnicie a Crăișorului Munților, Avram Iancu, în centrul municipiului Câmpia Turzii, oficiază slujba de sfințire a bustului eroului tribun și cea a Parastasului. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

11 septembrie: În biserica din Berindu, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesse într-un sachelar pe părintele paroh Ioan Petru Pop. Acordă distincția „Crucea Transilvană” domnului Ioan Așchilean. Conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, domnului Ovidiu Colceriu, primarul comunei Sânpaul. Conferă doamnei Maria Pop, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”, iar Ordinul „Mihai Vodă” îl conferă domnului Remus Lăpușan. Acordă „Gramata Mitropolitană, însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” domnului Eugen Pop.

Oficiază slujba de binecuvântare a noii Capele Mortuare din Berindu. Rostește un cuvânt de felicitare.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia,

ÎPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, înconjurat de PS Ignatie, Episcopul Hușilor și de PS Benedict Bistrițeanul, Episcopul-Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, oficiind slujba de resfințire a bisericii cu hramul Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, din cartierul clujean Dâmbu Rotund, Protopopiatul Cluj II, duminică, 25 septembrie, 2022.

Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesse într-un duhovnic pe PC Pr. Mircea Dorin Pop, de la parohia Șintereag, protopopiatul Beclean.

12 septembrie: La Facultatea de Teologie, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul de admitere în Școala Doctorală.

În sala mare a Operei Române din Cluj-Napoca, asistă la Concertul Orchestrei Academiei de Stat de Folclor și Etnografie „Otyrar Sazy” din Almaty, organizat cu prilejul aniversării a 30 ani de relații diplomatice între Republica Kazahstan și România.

13 septembrie: În ajunul hramului, pe altarul de vară al Mănăstirii „Înălțarea Sfintei Cruci” de la Cășiel, protopopiatul Dej, slujește Vecernia Mare cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

14 Septembrie (Înălțarea Sfintei Cruci): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Cășiel, protopopiatul Dej, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui duhovnic, Protosinghelul Serafim Bădilă, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Conferă maicii starețe, stavrofora Varvara Georgiu, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”. Acordă domnului Ioan Ungur distincția „Crucea Transilvană”. Conferă ordinul „Episcop Nicolae Ivan” domnului general (r) Florian Caba, iar Ordinul „Mihai Vodă” îl conferă domnului Aurel Chirilă. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

15 septembrie: La Facultatea de Teologie, prezidează comisia de evaluare a candidaților la examenul de admitere, sesiunea de toamnă, în instituția de învățământ.

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

16 septembrie: În foaiarul Casei Universitarilor din Cluj-Napoca, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, profesorul Onufrie Vințeler. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În cadrul Târgului de Carte „Transilvania” din Piața Unirii din Cluj-Napoca, participă la momentul festiv la lansării volumului „Parabolele Domnului”, scrisă de Arhimandritul Serafim Papacostas și apărută la editura „Renașterea” a Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Cornel Gheorghe Coprean, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În aula Facultății de Studii Europene din Cluj-Napoca, asistă la conferința „Bogați și săraci” susținută de Teodor Baconschi, în cadrul proiectului „Conferințele Dilema Veche la U.B.B.”. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Vecerniei, slujește Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

17 septembrie: În biserica din Dăbâca, protopopiatul Gherla, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Antim, fiul părintelui paroh Bogdan Frăsinel. Rostește un cuvânt de învățătură.

Săvârșește slujba de Sfințire a apei și cea de binecuvântare a noii case parohiale din curtea Bisericii „Sfântul Apostol Andrei” din Dej (paroh: Pr. Silviu Pop). Rostește un cuvânt de felicitare.

În curtea bisericii Parohiei Dej IV, oficiază slujba de binecuvântare a Monumentului Eroilor și cea de sfințire a două noi Troițe amplasate la intrare. Rostește un cuvânt de învățătură. Conferă părintelui paroh, Silviu Pop, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

Îl primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord.

18 septembrie: Împreună cu PS Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord și cu PS Părinte Episcop Vicar Benedict Bistrițeanul, oficiază slujba de sfințire a noii biserici a Mănăstirii „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul” de la Băișoara, protopopiatul Turda.

Pe o scenă special amenajată în curtea mănăstirii de la Băișoara, împreună cu ierarhii prezenți, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc. Acordă părintelui stareț, Protosinghelul Iacob Rus, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”, protosinghelului Emanuel Scarlat, fost stareț al mănăstirii. Conferă domnului Liviu Ghib, primarul comunei Băișoara și domnului Daniel Bene, Ordinul „Mihai Vodă”. Acordă „Gramata Mitropolitană, însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”, domnului Gabriel Ștefan Solomon și domnului Vasile Fervenți. Conferă domnilor Ioan Tomele și Ștefan Varga, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Conferă domnului Gabriel Duca și domnului Aurel Axinte, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”.

19 – 23 septembrie: Efectuează un pelerinaj în Sfântul Munte Athos, Grecia. Miercuri, 21 septembrie, la sărbătoarea Nașterea Maicii Domnului (după calendarul vechi), asistă la Utrenie și slujește Sfânta Liturghie în biserica Schitului Românesc Prodromu. Rostește un cuvânt de învățătură și conferă părintelui stareț, Arhimandritul Atanasie Floroiu, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”. Vizitează Mănăstirea Vatoped și Chilia „Sfântul Ipatie” și „Sfântul Gheorghe”. Joi, 22 septembrie, asistă la slujba Privegherii și la Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii Simonos Petra. Se reculege, preț de câteva clipe, la mormântul Sfântului Paisie Aghioritul din curtea mănăstirii de la Souroti. Este însoțit de domnul Alin Păunel Tișe, președintele Consiliului Județean Cluj și de PC Pr. Alexandru Rus, protopopul de Turda.

24 septembrie (Sfântul Siluan Athonitul): Cu prilejul hramului, în biserica Așezământului social pentru copii de la Dorolea, protopopiatul Bistrița, aparținător de Mănăstirea „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Țara Năsăudului, protopopiatul Năsăud, oficiază slujba de binecuvântare a noului locaș de cult și cea de sfințire a antimisului. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” domnului Vasile Scurtu, iar domnului Daniel Florin Scurtu, îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”. Conferă domnului arhitect Călin Nicolae Chifăr și domnului Bogdan Dedean, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

Oficiază slujba de binecuvântare a clădirii administrative a

Centrului social de la Dorolea și cea de sfințire a celor patru noi clopote achiziționate. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În biserica din Agrieș, protopopiatul Beclean, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Iacob, fiul părintelui paroh Ionuț Ursu. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de domnul Darius Echim, corresponsentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

Îl primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor.

25 septembrie: Împreună cu PS Ignatie, Episcopul Hușilor și cu PS Părinte Episcop Vicar Benedict Bistrițeanul, oficiază slujba de resfințire a Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din cartierul clujean Dâmbul Rotund.

Pe o scenă special amenajată în curtea bisericii din cartierul Dâmbul Rotund din Cluj-Napoca, împreună cu ierarhii prezenți, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc. Acordă părintelui paroh, protopop Alexandru Constantin Ciui, distincția „Crucea Transilvană”. Hirotesește întru iconom stavrofor pe părintele slujitor Vasile Mihai Pop. Conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru clerici, preoților pensionari Augustin Bora și Vasile Crișan. Acordă distincția „Crucea Transilvană” pentru laici domnului Ioan Scuturici. Conferă familiei Ioan și Maria Cociș, doamnei Emilia Scuturici și familiei Violet și Lucreția Delean, Ordinul „Mihai Vodă”. Conferă domnului Călin Nicolae Chifăr și familiei Răzvan și Simona Duca, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru laici, iar domnilor Alexandru Colceriu, Dorian Bordașu și Florin Mătiș le conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Nășăudenii”. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

26 septembrie: În capela Spitalului de Boli Infecțioase din Cluj-Napoca (slujitor: Pr. Cosmin-Florin Biriș), oficiază slujba de resfințire a picturii murale și cea de sfințire a icoanei Sfântului Irodion de la Lainici și raclei ce adăpostește moaștele sfântului. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

27 septembrie: În incinta Bazei 71 Aeriană Câmpia Turzii (capelan: Pr. Sorin Medrea), oficiază slujba de binecuvântare a proaspăt amenajatei „Sală de Tradiții”. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Conferă Ordinul „Mihai Vodă” istoricul Emanuel Iacob Manu din București. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În sala de festivități a Hotelului Victoria din Cluj-Napoca, participă la recepția oferită în cinstea domnului General Aurel Litan, fost comandant al Inspectoratului Județean de Jandarmi Cluj, cu prilejul zilei de naștere. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

28 septembrie: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

La Reședința Patriarhală din București, se întâlnește cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

29 septembrie: În Sala „Europa Christiana” din Palatul Patriarhal, în deschiderea ședinței de constituire a Adunării Naționale Bisericești, asistă la slujba de Te-Deum.

În Aula „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhal, sub conducerea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, participă la ședința Adunării Naționale Bisericești.

La ceas de seară, în Aula „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhal din București, participă la ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

30 septembrie: În Catedrala Patriarhală din București, sub protia Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, slujește la Sfânta Liturghie.

Cu prilejul împlinirii a 15 ani de la întronizarea Preafericitului Părinte Daniel în demnitatea de Patriarh al României, în Catedrala Patriarhală, asistă la slujba de Te-Deum, iar în Aula „Teoctist Patriarhul” din Palatul Patriarhal, participă la momentul festiv organizat cu acest prilej.

A consemnat Arhid. Claudiu Ioan Grama

Gloria Bizanțului

Pr. dr. Cătălin Pălimaru

istoria creștinismului nu poate fi înțeleasă în complexitatea ei fără fascinantă lume a Bizanțului. Pe durata a peste o mie de ani, acest imperiu a cunoscut gloria dar și declinul, expansiunea dar și împresurările, și în pofida conotațiilor peiorative ale termenului „bizantin” în uzajul superficial al unor diferite contexte de azi, această lume de mult apusă înseamnă pentru cei avizați cultură, spiritualitate, o artă excepțională, dar și ingeniozitate militară, diplomație, putere politică, grandoare și ceremonial. Clișeele prin care cei ignoranți minimalizează lumea Bizanțului nu pot fi combătute decât prin accesul la lucrările unor istorici competenți, capabili să zugrăvească în tonuri adecvate imaginea acestui imperiu și însemnătatea lui pentru posteritate. Din fericire, există astăzi o sumedenie de lucrări savante dar și de popularizare despre istoria Bizanțului, un număr semnificativ dintre ele fiind deja publicate în românește. În peisajul publicistic autohton, editura Baroque Book & Arts s-a remarcat deja printr-o serie de volume din acest domeniu, tipărite în condiții grafice de mare rafinament și însoțite adesea de ilustrații elocvente. Semnalăm aici volumul *Miracolul Bizanțului* (traducere din lb. engleză Mihai Moroiu, ed. Baroque Book & Arts, București, 2021, 522 p.), semnat de Judith Herrin, istoric britanic, profesor de studii bizantine și de Antichitate târzie la Princeton University și King’s College. E de remarcat, pe lângă competența autoarei, capacitatea ei de a comunica unui public larg atât de multe informații de specialitate, de-o manieră care face lectura deosebit de atractivă. Dar mai ales merită subliniată familiaritatea ei cu contextul creștin, în speță ortodox, în care imperiul bizantin își derulează istoria și fără de care acesta nu ar putea fi înțeles pe deplin.

Civilizația Bizanțului a influențat decisiv istoria bătrânului continent. Mai mult, fără prezența acestui imperiu, profilul cultural european ar fi fost altul sau fără efortul bizantinilor de a stăvili invaziile persane, expansiunea arabă, și mai târziu otomană, destinul Europei ar fi fost tragic, până acolo încât Judith Herrin afirmă categoric: „în lipsa Bizanțului, Europa, așa cum o cunoaștem, nu ar fi existat” (p. 141). În ce a constat însă această civilizație? Potrivit autoarei, într-o aglutinare de componente de sorginte romană și greacă, convertite de etosul creștin și fundamentate cultural pe paideea antică. Timp de un mileniu, sistemul de educație bizantin, promovat mai ales în capitală, la nivel academic, s-a inspirat din curriculumul păgân, bazat pe cele șapte arte liberale ale antichității, conferind astfel învățaților timpului o solidă cunoaștere, dublată cel mai adesea de o temeinică instrucție teologică. Istoria Bizanțului consemnează mari învățați, angajați în ample debateri teologice, dar și creatori vestiți, în sensul acestor performanțe fiind dat ca reper învățatul Fotie, ajuns patriarh al Constantinopolului (între 858-867 și 877-886), un exemplu de erudiție, bagaj cultural și cunoaștere teologică. Fascinația exercitată de patrimoniul grecesc, dar și vasta cultură creștină au inspirat mai târziu, după căderea Constantinopolului, Renașterea italiană prin migrația „romeilor” în Apus.

Civilizația Bizanțului s-a manifestat și prin intermediul unei arte de o expresie unică, atât la nivel estetic, cât mai ales teologic. Din acest registru, icoana – zugrăvită în mozaicuri grandioase, în fresce încântătoare sau variante portabile celebre – reprezintă, cred mulți, în modul cel mai fidel spiritualitatea bizantină, și poate nu întâmplător în jurul ei Bizanțul a trecut prin aprige debateri teologice și politice în decursul unui veac (730-843), biruința iconodulilor fiind receptată ca un triumf al Ortodoxiei, dar și al spiritului care a animat Bizanțul. În egală măsură arhitectura bizantină dă măsura talentului dovedit de artiști ai timpului, formele ei unice și distincte reprezentând o „marcă” sau un element de identificare a Bizanțului. Hagia Sofia, monument inegalabil, „simbolul

suprem al Bizanțului” (p. 53), ilustrează la superlativ geniul artistic bizantin, continuând să uimească și astăzi pe orice privitor care-i trece pragul. Arhitectura otomană, copleșită de unicitatea ei, nu a făcut decât să copieze veacuri la rând acest simbol.

În viziunea autoarei, nu putem vorbi despre Bizanț fără a ne referi și la Constantinopol, Noua Romă, inima imperiului, „cel mai mare oraș din lumea Antichității târzii” (p. 47), cetatea împăratului, ridicată pe vechiul Byzantion. Capitala însemna nu doar o etalare artistică sau arhitecturală, prin edificii de bun gust, ci și o paradă a curții imperiale, uimitoare prin ceremonialul și pompa ei minuțioasă – ca oglindire a sferelor cerești. Constantinopolul impresiona și prin zestrea lui de relicve, dar mai ales prin bisericile lui, în mare parte ctitorite de elita imperiului. Cumulate, toate acestea confereau Constantinopolului alura unui tărâm inegalabil, care a atras ca un magnet comercianți și oameni din toate zările, dar a fost și foarte răvnit de mulți. Împărații bizantini s-au străduit să-l protejeze prin fortificații inexpugnabile și prin asigurarea unui corp de armată stabil, însă asediile lui au fost inevitabile. Câteva dintre ele (cum ar fi cele din 626 sau 718) au fost deosebit de grele, dar, cum consemnează cronicarii, evlavioșii lui locuitori și-au luat-o ca ocrotitoare pe Maica Domnului, de aici supranumele de Theotokoupolis dat capitalei. „Puterea interioară a Imperiului își trăgea seva din devoțiunea creștină” (p. 145). În istoria Constantinopolului, anul 1204 a fost unul de cotitură, prin vandalizarea lui și ocuparea samavolnică de către trupele Cruciadei a IV-a. Prin acest act, relațiile dintre Bizanț și Apus s-au deteriorat iremediabil, vigoarea imperiului având să slăbească treptat, până la căderea lui definitivă în mâinile otomanilor în 1453, odată cu ocuparea Marii Cetăți.

Grație duratei lui milenare și realizărilor ce-l individualizează, Bizanțul impresionează orice istoric. Resursele lui umane – împărați harismatici, teologi inovativi, mari sfinți, ierarhi de prestigiu, străluciți arhistrategi militari, eunuci cu roluri cheie în stat –, dublate de realizări armate – cuceriri, victorii strălucite, invenția focului grecesc (al cărui mister nu a fost nici azi elucidat) –, creativitate artistică – prin arhitectură, lăcașuri de cult, manuscrise anluminat sau diverse opere de artă –, tehnologie avansată – prin fortificații, apeducte, drumuri sau poduri, edificii sau industrie maritimă –, la care putem adăuga știința de carte, sistemul juridic foarte elaborat – *Corpus Iuris Civilis* fiind socotit de autoare „baza legii europene valabilă și azi” (p. 122) –, o teologie creatoare și ortodoxă – care devenea mereu o politică de stat – și o spiritualitate mistică distinctă, toate acestea înmănunchate vorbesc peste timp despre profilul inegalabil al Bizanțului.

Rămâne el un episod pasager în istorie sau a supraviețuit de o manieră sau alta? În opinia autoarei, ipostaze ale Bizanțului regăsim în multe locuri, dacă e să ne referim, de pildă, încă din veacul 15 – când el era deja muribund – la orașele stat dezvoltate la periferia lui – Trapezunt, zona Epirului, Mistra (vestigii din ele dăinuind până azi) –, la popoarele care s-au încreștinat prin misiuni plecate din Bizanț – ruși, bulgari, sârbi, moravi (arta veche eclesială a acestor popoare dau mărturie despre originea creștinismului lor), dar mai ales la catedrala Hagia Sofia din Istanbul – în privința căreia autoarea afirmă cu convingere: „câtă vreme ea va exista, Bizanțul va fi mereu prezent” (p. 106) – sau la spații inegalabile prin importanța lor pentru Ortodoxie, precum Mănăstirea Sfânta Ecaterina de la Sinai și mai ales Muntele Athos – cel din urmă poate cel mai fidel martor peste timp al Bizanțului, un loc neasemuit prin zestrea lui de relicve, odoare sfinte sau biserici unicate. În privința acestei moșteniri, reflectată în configurația lumii de azi, Judith Herrin conchide: lumea bizantină „nu are niciun urmaș printre statele moderne, dar le-a influențat pe atât de multe” (p. 472). E ceea ce datorăm acestui miracol al istoriei.

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Darius Echim, Arhid. Claudiu Ioan Grama, Cezar Login, Protos. Maxim (Morariu), Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi, Nicoleta Pălimaru, Elena Părvu, Arhim. Simeon (Pintea), Arhid. Sergiu Iustin Pop, Eugen Adrian Truța, Nicolae Turcan.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcop-Vicar BENEDICT BISTRIȚEANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Cornel Coprean,
Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Directorul Editurii Renașterea:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENĂȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Preasfințitul Vasile era o atracție a harului

Interviu despre Preasfințitul Vasile Someșanul cu Părintele Ciprian Negreanu, preotul misionar și duhovnicul comunității Bisericii Studenților și al ASCOR Cluj-Napoca.

Părinte Ciprian, în ce perioadă a vieții l-ați cunoscut pe Preasfințitul Vasile și cum v-a rămas în minte chipul său de atunci, dar și de mai târziu?

- L-am cunoscut pe Preasfințitul Vasile în primii ani de studenție, încă înainte de a mă converti. Îl vedeam mergând fie pe jos, fie cu troleibuzele, dinspre Mănăstur spre catedrală. În acea perioadă, nu prea făceam diferența între monahi și preoți. Observam însă că, față de preoții de mir, călugării erau diferiți pentru că purtau fie un fel de vestuță deasupra, fie o suprareverendă – rasa aceea. Mi-am dat seama totuși că Preasfințitul Vasile era monah. Avea o gentuță destul de scofălcită; nu era geantă din aceea de diplomat, pe care o mai poartă preoții. Preasfințitul era un om simplu, cu barbă frumoasă, având întotdeauna capul acoperit; nu umbla cu capul descoperit, ci îl acoperea mereu cu acel culion micuț, cu potcapul acela. Mergea pe jos spre centru, iar studenții îl știau. Nimeni nu zicea ceva urât despre dânsul, așa cum se întâmplă acum cu preoții, care pot fi luați în râs, de exemplu.

Părintele Vasile mergea cu troleibuzul. De multe ori, am călătorit cu dânsul, având în vedere că, dinspre Mănăstur spre centru, circulau mai multe troleibuze. Era tot timpul zămbitor, senin. Mi se părea un părinte foarte interesant. După convertire, am continuat să îl urmăresc, să văd de unde vine și unde merge, iar înainte de examene am început să mă duc să îi cer și eu binecuvântarea. De fapt, nu mergeam doar înainte de examene, ci și înainte de orice lucru important. Urmăream cam pe la ce oră merge cu troleibuzele. De multe ori, așteptam două-trei troleibuze și mă uitam în ele dacă este, așteptam până îl vedeam. Știam că pe la ora șapte merge spre catedrală. După aceea, urcam și eu în acel troleibuz și îi ceream binecuvântare, dar și să se roage pentru mine, pentru ceva anume. Dânsul era întotdeauna binevoitor și tăcea. Nu era tipul de preot care, cum te prinde, cum începe să îți țină o predică moralistă, sau care să te întrebe de viață, cum ești, ce faci sau ce păcate ai. Nu era nici genul care să îți bage pe gât învățătura de credință creștină. Nu. Dânsul tăcea. Tăcea și zâmbea, iar aceasta era foarte odihnitor. Eu și alții stăteam lângă Preasfințitul până cobora. Chiar dacă noi trebuia să coborâm la Universitate, continuam să mergem cu dânsul până la stația „CFR” de la catedrală. Ajunși acolo, ne făceam că mergem mai departe sau ne dădeam jos și luam un alt troleibuz până unde aveam de mers, de fapt. Cam așa l-am cunoscut.

După convertire, duhovnic mi-a fost Părintele Teofil Părăian. Deoarece mergeam prea des la dânsul la Mănăstirea Sâmbăta, Părintele Teofil, care era un om serios, mi-a zis: „Măi, Ciprian, nu se poate așa, să tot vii, să pierzi vremea! Trebuie să rămâi acolo, să înveți!”. Eu eram deja student la două facultăți, eram și președintele ASCOR, așa că Părintele Teofil mi-a spus: „Te duci la Părintele Vasile Flueraș!”. Eu nu știam că pe părintele pe care îl urmărisem îl cheamă Vasile Flueraș. Aflasem că era Vasile, dar nu știam sigur dacă Flueraș, mai ales că erau și alți preoți cu prenumele Vasile. M-am bucurat când am aflat că el era Vasile Flueraș. Prin urmare, am venit la dânsul. Așa ne-am cunoscut. Deci, eu am venit la dânsul cu ascultare și cred că această cale e cea mai bună.

- Țineți minte prima întâlnire, prima spovedanie?

- Nu era nimic deosebit în modul de a spovedi al Preasfințitului Vasile. Era un om cuminte, care te asculta, nu spunea aforisme, nu trântea câte un cuvânt aspru, nu îți amintea nimic din trecut și nici nu prorocea despre viitor. Nu, nu se întâmpla nimic deosebit în timpul spovedaniei. Preasfințitul Vasile era un om frumos, cuminte,

care te asculta, te asculta, te asculta... Tu spuneai și lucruri grele, iar dânsul continua să asculte liniștit. Foarte interesant! Din când în când, spunea: „Ceva deosebit?”, iar tu te gândeai: „Ceva deosebit?...”. Începeai să sondezi prin minte: „Oare ce-o fi deosebit?”. Mai reamintea anumite păcate mari despre care credeai că acelea ar fi fost deosebite și pe care poate nu ai insistat cum trebuie. Dar dânsul doar zicea: „Altceva?”. „Altceva!?!?”, te întrebai. Deci nu aceasta era treaba cu „deosebitul”. După aceea, rămânea asupra vreunui păcat pe care nu îl băgasem în seamă și zicea: „Aici să ai grijă!”. Preasfințitul Vasile era o atracție a harului prin tot ceea ce era dânsul. Nu neapărat prin cuvinte sau prin felul său de a spovedi, ci prin tot ceea ce era.

- Ați avut momente în care ați regretat că ați plecat de la Părintele Teofil și ați venit la Preasfințitul Vasile? Ați fi dorit să vă întoarceți?

- Întotdeauna am regretat. La început, am regretat neîncetat, pentru că Părintele Teofil era un om foarte dintr-o bucată, care te pune pe cale: „Măi, te duci și faci așa! Înveți, iar după aceea faci așa și așa!”, spunea Părintele Teofil. Deci totul era foarte clar. Pe când, Preasfințitul Vasile te lăsa să hotărăști tu, și, dacă era nevoie, hotărați împreună, ceea ce cerea foarte multă voință, determinare și claritate din partea ta. Până la urmă, cerea asumare. Trebuia să îți asumi. Preasfințitul Vasile nu te forța să alegi nimic, decât doar să nu o iei pe căile cele rele, dar nici atunci nu era foarte aspru. Nu

faptului că mergi pe calea cea bună. Aceasta era marea înțelepciune. Până la sfârșitul spovedaniei – care dura cinci minute, nu mai mult, deoarece mereu așteptau mulți oameni la rând –, trebuia să ajung să mă uit cu foarte mare atenție la dânsul și să zic: „Deci, Preasfinția Voastră, așa sau așa? Sau așa? Eu aș merge pe calea asta.”. Și, dacă observai cea mai mică posibilitate, infinitezimală, că dânsul ar zice: „Nu...”, deoarece nu voia să te măhnească spunându-ți direct: „Nu! Asta nu, dragă!”, atunci trebuia să fii destul de înțelept și să zici: „Sau poate asta.” Sau: „Aici nu aș putea așa?”. În momentul în care îl vedeai spunând mai luminos: „Da!”, o luai pe calea aceea imediat. Din acel punct, lucrurile mergeau mai repede și mai ușor.

Din cauza aceasta, pentru unii dintre oamenii care mergeau la dânsul, Preasfințitul Vasile era considerat un duhovnic slab sau de nimic. Dar, pentru cei care aveau răbdare să îl cunoască și să îl prețuiască, era un mare, mare duhovnic. De fapt, pe chipul dânsului se vedea adierea Duhului Sfânt. Pur și simplu. Îți dădea seama dacă ești pe calea Duhului Sfânt sau nu, numai după chipul său. Trebuia să fii mai atent la chipul său decât la soare, ca nu cumva să o iei pe o cale întunecată.

- Au existat momente grele în care v-a ajutat Preasfințitul Vasile?

- Da, au fost multe, nenumărate. Toate. Nu era niciun moment în care dânsul să nu sufere alături de cei ce suferă. Noi eram primii care îi spuneam suferințele, iar dânsul suferea pentru noi și își puneia sufletul pentru noi. Nu o făcea prin gesturi exterioare – să plângă sau să facă ceva vizibil prin care să îți arate cât suferă pentru tine –, ci simțai ajutorul său prin rugăciunea sa și prin faptă.

- Mulți spun despre Preasfințitul că a avut un chip filocalic, un chip paterical. L-ați simțit așa de la început?

- Da. A avut un asemenea chip. A trebuit să trec prin multe ca să înțeleg cât de mare e, pentru că era atât de finuț, atât de sensibil, atât de sărăcit cu duhul. Atât se sărăcea pe sine cu duhul, încât nu îl băgai în seamă. Toți ceilalți ieșeau în evidență, dar dânsul nu voia acest lucru. Avea o incredibilă capacitate de a se da la o parte, de a fi nevăzut, de a fi un oarecare, de a fi, acolo, printre alții. Nu se impunea nici prin cuvânt, nici prin vorbe mari, nici prin comportament; prin nimic. Mi-a trebuit mult până să îmi dau seama cât de mare e.

După aceea, am tot căutat oameni deosebiți și prin Muntele Athos și pe oriunde am fost, dar niciunul nu era ca dânsul. La propriu, niciunul nu era ca dânsul. Nu vedeam atâta smerenie niciunde. Eu mă învățasem cu Preasfințitul Vasile și mi se părea că toți ar trebui să aibă smerenia aceasta, că toți ar

trebui să aibă cumințenia aceasta, că toți ar trebui să nu judece niciodată. Chiar dacă noi, ucenicii, judecam, știam că părinții mari, părinții duhovnicești, nu judecă niciodată. Iar eu vedeam că dânsul chiar nu judecă! Nimeni nu se ridica la măsura lui, nici la finețea lui, nici la înălțimea lui, nici la dragostea lui, la nimic din ce avea dânsul. Astfel mi-am dat seama că, de fapt, sunt în preajma unui om din *Pateric*, cum sunt cei din *Filocalie* și din *Viețile Sfinților*, că e un om sfânt. Am început să cred că e un om sfânt încă de mult, nu doar de acum.

Preasfințitul era de mult la măsurile acestea ale sfințeniei.

- Acestea au fost daruri pe care Dumnezeu i le-a încredințat Preasfințitului Vasile sau a fost o lucrare continuă de depășire a sinelui prin care, ulterior, Sfinția sa a dobândit mai multe virtuți?

- Într-un fel, dânsul ne dădea de înțeles că spre 70 de ani se va sfârși. A murit la 72 de ani și opt luni. Poate a primit darul acesta de a ști cam când va fi sfârșitul lui, așa că a făcut foarte multe înainte. Mă gândeam: „Oare Preasfințitul știa că nu va mai avea mult de trăit și din cauza aceasta a făcut enorm în timpul cel mai scurt posibil?” Poate știa. Sau mă mai întrebam: „Dacă ar fi avut mult timp, ar fi făcut la fel?”. Cred că da, cred că ar fi făcut la fel. Și, într-ade-

te forța să alegi nimic, dar, când alegeai ceva bun, era foarte bucuros și foarte luminos, și atunci știai că ai ales ceva bun. Nu era nimic mai deosebit decât să îl vezi bucuros! În timp ce te ridicai, îți zicea: „Mă bucur! Of, of...! Bine-i de voi... Bine-i de tine...”. Era bucuros! Și atunci făceai orice să obții bucuria dânsului, care era semnul că: „Da, asta-i calea!”.

În timp, mi-am dat seama că e mai bună calea pe care mi-a arătat-o Preasfințitul Vasile, decât cea pe care mersesem eu la Părintele Teofil. La început, ca tânăr, întotdeauna ai impresia că a fi dintr-o bucată, a ți se oferi soluții rapide, a ți se da calea directă, urmând ca tu doar să mergi pe ea, e cel mai bun lucru, restul fiind pierdere de vreme. Dar, de fapt, în timp, mi-am dat seama că această căutare împreună cu Preasfințitul Vasile și această libertate pe care mi-o dădea era foarte importantă, deoarece mă forța să gândesc, mă forța să îmi asum anumite lucruri.

În anii care au urmat, doar la părinții athoniți am mai observat această înțelegere foarte fină a lucrurilor, cea conform căreia, dacă reușești să îl bucuri pe duhovnicul tău, ai găsit calea. Aceasta era bucuria Preasfințitului: nu să îi aduci flori, deși și acestea îi plăceau foarte mult, sau să faci nu știi ce lucru care-i plăcea, ci să simți că el zâmbește și se bucură, că ești la loc larg în inima lui, datorită

văr, s-a întâmplat ceea ce au preconizat toți cei care spuneau că Preasfințitul se va îmbolnăvi dacă va continua așa și dacă va merge pe calea aceasta istovitoare din punct de vedere omenesc. Da, dar biruința lui Dumnezeu o văd oricum imensă. Până la urmă, biruința înțelepților lumii acesteia, care spuneau: „Nu e bine să faci așa. Trebuie să se ocrotească, să se protejeze”, se dovedește nebunie. În cele din urmă, această nebunie aparentă a Preasfințitului se dovedește înțelepciune, în sensul că și prin boala care a urmat, și prin suferința în care el a biruit prin dragoste, prin faptul că a acceptat suferința ca pe ceva firesc, fără a protesta, fără a se supăra, fără a se plânge vreodată de bolile lui, fără a da vina pe careva, fără a judeca – prin toate acestea a ajuns la sfârșit. Cred că Dumnezeu îi dă acum puterea și darul de a face înzecit mai mult decât atunci când era în trup. Cred că dacă dânsul s-ar fi oprit și ar fi fost „înțelept”, poate că ar fi trăit mai mult, poate că ar fi făcut alte fapte bune în decursul timpului, cu măsură, dar nu cred că ar fi primit aceste daruri pe care eu știu și cred că le-a primit – acelea de a mijloci pentru oameni până la sfârșitul istoriei, așa zice eu, nu doar acum, pentru doi, trei ani. Cred că acești oameni care par nebuni în fața lumii, care par că nu își rânduiesc bine viața, acești oameni nu sunt nebuni. Ei sunt de fapt înțelepții. Din perspectiva lumii însă, ei sunt nebuni.

- Și mama dânsului, Rozalia, oricât de bună era, atunci când Părintele venea acasă în Mănăstur, tot mai zicea: „Vasile, mai stai, dragă! Uite ce obosit ești...” Preasfințitul doar zâmbea. Niciodată nu a repezit-o, niciodată nu i-a zis ceva sau nu i-a dat replici de genul: „Ce știi tu, mamă?”. Așa ceva nu exista. Nu știu dacă vă puteți închipui că există un om care nu a spus nimănui niciodată o vorbă de rău. El există. El exista! Preasfințitul putea să facă lucrul acesta! Incredibil! Adică, să poți să pui în practică porunca lui Dumnezeu, care zice că orice cuvânt deșert care va ieși din gura unui om va fi judecat. Preasfințitul nu a spus niciun cuvânt deșert.

Pentru foarte mulți, tocmai pentru că nu judeca, pentru că nu trăgea concluzii pripite, nu sărea să spună despre cineva ceva, Preasfințitul părea foarte plictisitor. Noi am gândi că acestea sunt sarea și piperul vieții – să zici ceva, să spui că acela nu e bun, că nu se face așa. Am spune că nu mai avem despre ce să discutăm dacă nu emitem judecăți de valoare. Numai că, prin modul de a fi al Preasfințitului, care nu judeca, am înțeles că, de fapt, prin acea sare și acel piper al vieții, pe care diavolul ni le dă ca să ne simțim bine atunci când vorbim de rău, de fapt diavolul ne ia harul. Deoarece Preasfințitul nu făcea asta, nu vorbea pe nimeni de rău, venea un har care îi coplesea pe toți. Acest lucru se dovedea atunci când erai lângă Preasfințitul. Era o lumină, o seninătate, o bucurie, o împlinire, încât nu aveai nevoie de lucrurile acelea pentru a simți că faci ceva. Mi-am dat seama că aceea era starea naturală a omului, dar că omul, pierzând-o, căută cu disperare să își facă viața mai picanță, mai interesantă, motiv pentru care primește de la diavol aceste droguri: de a vorbi de rău, de a lua în răs, de a-i ironiza pe alții și de a fi răutăcios. Acestea sunt, de fapt, plictisitoare. Chiar dacă în filme sau în cărți se spune că binele e plictisitor și că răul e foarte interesant, nu este așa. Noi am cunoscut prin Preasfințitul că nu este așa; am cunoscut că binele e foarte interesant. Nu te mai sature tot urmărindu-l și încercând să îl cunoști. De fapt, răul este foarte plictisitor. Răul e foarte, foarte plictisitor. E un drum înfundat.

- **Dacă ar fi să îl punem pe Preasfințitul Vasile în soborul Sfinților neamului nostru, care ar fi calitățile sale distinctive?**

- Nu l-aș pune printre ierarhi, pentru că dânsul a fost ca un ierarh pribeag, ca un ierarh muncitor, ca un horepiscop care umbla din loc în loc și peste tot. Nu așa zice: „Iată, el este dintre ierarhi.” Da, poate să fie și dintre ierarhi, dar ar putea să fie și dintre nebunii întru Hristos, de tip Gheorghe Lazăr, care pretutindeni mergea cu cărți și dăruia, ajuta și se ruga. Și Preasfințitul făcea lucrurile acestea. Am putea să îl socotim între cuvioși, între marii stareți, dar am putea să îl socotim chiar și între mărturisitori, chiar și între martiri, pentru că a dus povara bolii fără să cârtească până la capăt. Deci am putea să îl socotim între toți. A prins din fiecare câte ceva. Ar putea merge și la fiecare ceată în parte, dar și la toți la un loc.

- **Credeți că suferința și boala l-au șlefuit, în sensul că pe finalul vieții a ajuns la cele mai înalte măsuri sau a fost ceva constant în parcursul său?**

- Probabil că așa s-a întâmplat, dar cred că dânsul a cerut boala aceasta. Cred că, dacă dânsul s-ar fi rugat pentru vindecare, Dumnezeu i-ar fi ridicat boala. Dar dânsul nu a cerut să se însănătoșească. Și Daniel Turcea spunea: „Dacă L-aș ruga pe Domnul nostru Iisus Hristos, acum mi-ar ridica boala. Dar nu Îl rog, pentru că știu că e mai bine cum hotărăște El.” Așa gândea și Preasfințitul Vasile. Știindu-l de atâția ani, văzându-l cât de apropiat era de cei bolnavi și câtă durere avea pentru ei, cred că dânsul a cerut boala. Exact cum Părintele Arsenie Boca a văzut durerea fără sfârșit a neputințelor și a necazurilor oamenilor în ochii Mântuitorului atunci, în

gara aceea din Chișinău, și nu a fost altceva mai important pentru Sfinția Sa, din ziua aceea, decât să poarte și el crucea durerilor oamenilor, ca să mai ușureze crucea lui Hristos, tot așa cred că și Preasfințitul a văzut această durere și suferință în bolile și necazurile pe care oamenii le duceau, mai ales în spitale, dar și acasă, și în singurătate. Cred că a vrut să poarte din durerile și poverile celorlalți, ca să mai ridice din crucea lui Hristos, pentru că Îl vedea pe Hristos suferind în oameni.

Asta cred – că nu a fost nimic mai important pentru dânsul, decât să poarte această cruce și să nu se dea la o parte. Cred că această purtare a crucii presupunea pentru el și să poarte boala la propriu. Una e să o vezi din exterior, și alta e să o trăiești din interior. Pentru Preasfințitul, această boală a fost ca o unire cu Hristos. Eu, cel puțin, așa am simțit-o. Exact cum Hristos Se unește cu fiecare om necăjit și întristat, mai ales cu cel bolnav, acolo, în acei oameni bolnavi și necăjiți, Preasfințitul L-a văzut cel mai viu pe Hristos. Cumva, era o unire a dânsului cu Hristos prin această boală, prin această suferință, pe care cred că a cerut-o și a primit-o. Nu cred că i-a părut rău vreodată că a cerut așa ceva.

- **Se poate spune că Preasfințitul Vasile, prin toată strădania și dăruirea sa de o viață, prin dorința de a se osteni fără a pregeta pentru oamenii necăjiți, îndurerăți și bolnavi, s-a nevoit în mod asumat și pentru fratele Sfinției Sale, care a avut o moarte grea?**

- Odată, când am mers cu dânsul cu trenul, am avut un dialog mai lung despre moartea fratelui său, care s-a sinucis. Spunea că această sinucidere era o durere pentru dânsul și că el trebuia să facă însutit și înmiit, ca să ridice și păcatele fratelui său. Din momentul acela, dânsul a înțeles durerea tuturor oamenilor, chiar și a celor cu probleme psihice. Dumnealui povestea că, pe vremea când era student la Sibiu, venea la Cluj în vacanțe și se îngrijea de un tânăr care era medicinist. Acesta, în timp ce făcuse medicina, s-a îmbolnăvit de poliomielită și a rămas paralizat complet. Pe vremea aceea, nu existau posibilități de a-l ajuta prin scaune speciale, mobile. Acest tânăr, stătea legat, pe un scaun, până se întorceau rudele de la serviciu. Îl puneau cu fața la fereastră, ca să se uite și el la ceva. Locuia la etaj, așa că nu vedea decât vârfurile blocurilor din jur. Atâta vedea. Îmi povestea Preasfințitul că acel tânăr voia să se sinucidă, dar nu avea cum. Și-a dorit să moară, dar nu avea cum. S-a revoltat împotriva lui Dumnezeu, pentru că nu putea să accepte că el va rămâne așa pentru tot restul vieții. Dar, încetul cu încetul, a acceptat suferința și L-a descoperit pe Dumnezeu. Nu știu cum s-a împrietenit cu Preasfințitul, care era și dânsul student în acea perioadă. Devenind ulterior preot în Mănăstur, Preasfințitul a continuat să meargă la acel student, numai că acesta ajunsese la niște măsuri așa de mari, încât vedea îngerii și demonii; avea rugăciune de foc.

Preasfințitul Vasile era îndurerat de toți acești oameni. Era mai apropiat decât de oricine de acești oameni care sufereau. Mergea la ei și stătea ore în șir. Întâmplarea cu acel tânăr paralizat are o continuare, dar nu aceasta contează atât de mult, ci faptul că Preasfințitul îi știa pe acești oameni, îi vizita și îl marcau pe el personal aceste imposibilități ale oamenilor bolnavi de a rămâne în durere, de a rămâne o viață încremeniți într-un loc, cum, de fapt, și Preasfințitul a trăit ultimii șapte ani de viață, fiind aproape imobilizat. Deoarece l-a durut pentru acești oameni, a mers și dânsul pe această cale. Cred că a și-a asumat boala și ca să poarte păcatele neamului său, dar și ale tuturor oamenilor, nu doar pe ale neamului său. Cred că îl durea la fel de mult pentru toate celelalte familii care păteau asemenea lucruri, mai ales pentru cele din Ardeal, din zona Clujului, dar și de peste tot. Aceasta a fost calea pe care a găsit-o el, pe care și-a dorit-o: să se unească, în suferință, cu Mântuitorul Iisus Hristos. Exact cum Sfântul Luca al Crimeii spunea: „Minunat curățește suferința sufletul”, tot astfel cred că Preasfințitul a cunoscut această cale de curățire a inimii, iar după aceea, de vedere a lui Dumnezeu. S-a întâlnit cu Dumnezeu prin această curățire a inimii – prin suferință.

- **Care este moștenirea pe care ne-a lăsat-o Preasfințitul? Sau care ar fi misiunea pe care ar trebui să o continuăm?**

- Moștenirea dânsului e prea grea. La Preasfințitul Vasile se întâmplă același lucru ca și la Avva Sisoe. Atunci când ucenicii lui erau rugați să spună ceva despre Avva Sisoe, ei ziceau că: „Se cuvine despre el mai degrabă să tăcem, decât să vorbim.”. Atât de mare fusese acest părinte, ucenic al Sfântului Antonie cel Mare, încât ucenicii săi aproape că nu aveau ce să spună. Așa mi se pare mie și Preasfințitul Vasile. Aproape că trebuie să tăcem, pentru că nu avem ce să spunem.

- Ce am putea să luăm noi de la dânsul? Ar fi vorba de lucruri prea mari și prea greu de dobândit din cauza lenei noastre. Mai apoi, egoismul nostru e atât de mare... E ca și cum ai zice: „Eu

urc de două-trei ori pe an până pe Feleac, dar și până acolo abia, abia urc”. Să ne gândim că Preasfințitul Vasile a urcat Himalaya. Dânsul ținea porunci precum: să nu judeci niciodată pe nimeni, să nu cârtești în niciun necaz, să fii alături de toți oamenii în necazurile lor, înțelegându-i, ajutându-i, indiferent de cât te-au bârfit, cât te-au vorbit de rău, cât te-au batjocorit. E foarte greu. Cine poate? Cum ziceau apostolii: „Greu este cuvântul acesta. Cine poate să-l înțeleagă și să-l urmeze?”. Așa zic și eu: „Grele sunt faptele acestea ale Preasfințitului! Cine poate să urmeze felul acesta de a fi?”. Singurul lucru bun pe care îl putem face noi, cei care l-am cunoscut, e să credem că, așa cum a avut blândețe, înțelegere, bunătate și dragoste față de noi în timpul vieții, sigur și după moarte le are, poate chiar mai mult decât în timpul vieții.

- Să nădăjduim la rugăciunile Sfinției sale înaintea Tronului lui Dumnezeu! Aceasta e cea mai mare bucurie pe care putem să o avem – că l-am dobândit rugător înaintea Tronului lui Dumnezeu pe Părintele nostru, Preasfințitul Vasile, de care nu ne-am învrednicit nici în cursul vieții să-l urmăim, cinstindu-l cum se cuvine, și pe care nici acum nu putem să-l cinstim cum ar merita, decât fiecare cum poate în mică parte. E ca și cum ar exista o biserică extraordinar de frumoasă, având o arhitectură cu fiecare colț desăvârșit, și cineva ar întreba: „Poți să faci și tu în grădina ta o asemenea biserică?”. „Nu pot. Nu am nici bani, nu am nimic. Nimic.” În schimb, fiecare poate să facă câte ceva oricât de mic. „Uite, eu îmi iau arcada asta la fereastră, iar eu o să fac o altă arcadă precum e în biserica aceea mare.” Deci, din felul de a fi al Preasfințitului putem încerca câte un lucru micuț doar.

- **Credeți că vom mai avea ocazia să întâlnim un om ca Preasfințitul?**

- Cred că o să mai fie oameni blânzi, cred că o să mai fie oameni buni. Cred că unii vor fi jertfelnici, dar toate acestea la un loc ar fi greu să le mai aibă cineva. Exact cum spunea Călinescu, mi se pare, că vor mai trebui să treacă sute de ani, să curgă râuri în România, să crească codrii, să cadă rânduri, rânduri de frunze, dar un poet ca Eminescu nu se va mai naște. Cred că Preasfințitul este un fel de fruct copt al Ardealului pătimitor, care s-a copt la vreme și a căzut spre hrana noastră și spre folosul nostru. Ca Ardealul și România să mai dea un asemenea om, mai trebuie să treacă poate sute și sute de ani.

De ce zic aceasta? Pentru că astăzi nu mai este cuvioșia, nu mai este cumințenia aceea, care obișnuia să se moștenească din neam în neam, din generație în generație; nu mai este acea curăție a minții, care se educase, se învățase din mamă în fiu, din tată în fiu, în care au crescut de multe ori familiile românilor obișnuiți. Acea curăție nu o vom mai putea dobândi, decât foarte greu. Nu e vorba de acea cumințenie pe care ai dobândit-o în câțiva ani, ci de cea care a fost primită în dar de la atâtea și atâtea generații de dinaintea ta. Rugăciunile care s-au prelungit și au venit din generație în generație, fiind făcute de fiecare neam în parte până la dânsul, nu se mai împlinesc acum la noi, pentru că s-a cam oprit acest fir roșu al rugăciunilor. Vor mai fi oameni deosebiți, dar parcă modul în care s-a adunat în Preasfințitul, ca într-un creuzet, tot ce era mai bun în Ardealul pătimitor, ar fi greu să se mai întâmple.

- **Cum vă raportați acum la dânsul? Cum îl percepeți? Îi cereți ajutorul în rugăciune?**

- Îl simt foarte viu. Acum mă simt mult mai bine, decât atunci când era bolnav și închis în camera dânsului. Așa, pot vorbi cu dânsul oricând. Pe de altă parte, este mai greu, pentru că te simți tot timpul în prezența dânsului și simți că îl poți întrista, ceea ce atunci, când era în trup, părea diferit. Cel mai greu lucru, poate cea mai frumoasă învățătură pe care am primit-o de la Preasfințitul, fără ca dânsul să o fi exprimat prin cuvinte, este că a-l întrista pe părintele tău duhovnicesc este cel mai chinuitor lucru. Iar dacă așa e la părintele duhovnicesc, cum e la Hristos? Ce vom face noi când vom vedea ochii lui Hristos? Aceasta este, de fapt, ceea ce am învățat cel mai mult de la Preasfințitul Vasile, lucru care mă înfricoșează.

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:

Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:

Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com